

Jubilejna, 60. številka našega glasila

VESTNIK

INTERNO GLASILO DRUŠTVA IZGNANCEV SLOVENIJE 1941–1945 LJUBLJANA, SEPTEMBER 2005 – Št. 60

PROGRAMSKO-VOLILNA SKUPŠČINA DRUŠTVA IZGNANCEV SLOVENIJE 1941–1945

V četrtek 30. junija 2005 je bila v Ljubljani, v dvorani Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Kolodvorska 15, programsko-volilna skupščina Društva izgnancev Slovenije 1941–1945. Na skupščino so bili povabljeni delegati 85 Krajevnih organizacij DIS, člani Izvršnega odbora, Nadzornega odbora in Častnega razsodišča Skupščine DIS. Udeležba na skupščini DIS je bila zelo velika, saj se je udeležilo kar 80 delegatov Krajevnih organizacij DIS. Skupščino DIS je začela s pozdravnim govorom predsednica DIS **Ivica Žnidaršič** in predlagala delovno predsedstvo v sestavi: **Janez Komljanec** iz Slovenj Gradca, **Maksimilijan Ferek** iz Ljubljane-Bežigrad in **Mira Podgoršek** Globoko-Pišece. Za zapisničarico je bila imenovana **Danica Velkavrh**, za overovatelja pa **Alojz Slavko Kovačič** – Grosuplje in **Pavel Velušček** – Vrhnika. Delegati so sprejeli dnevni red in poslovnik za delo Skupščine DIS ter izvolili komisije. V verifikacijsko komisijo so bili izvoljeni: **Marijan Žibert**, delegat iz Velike Doline, **Jože Pograjec**, delegat iz Polšnika, in **Ivan Birsa**, delegat iz Branika.

Ivica Žnidaršič. Delegati in vsi vabljeni na skupščino DIS so njeno poročilo prejeli v pisni obliki skupaj z vabilom na sejo. Zato je v referatu k tej točki izpostavila le nekatere podatke in vprašanja, ki so pomembna za informiranje članstva in razpravo na Skupščini DIS. Dolgo časa se je zadržala pri delu Medresorske komisije vlade RS za obravnavo vprašanj vojne škode in med drugim dejala:

»Kar stežka verjamemo, kako hitro so minila ta štiri leta, ki smo se jih komaj zavedali, ker je bilo v tem času toliko dogodkov, toliko odločitev, ki so bistveno vplivale na dvig življenjske ravni tisočev Slovencev – žrtev vojnega nasilja, toliko dogodkov o razvitih praporov, spominskih obeležjih, toliko občnih zborov v Krajevnih organizacijah, toliko zborovanj na republiški in območni ravni, toliko kulturnih prireditev, toliko razgovorov s člani in nečlani, toliko sporočil za javnost in drugih dejavnosti, ki so dajali posamični in splošni vtis, da je postalo Društvo izgnancev Slovenije 1941–1945 pomembno gibanje, ki ve, kaj hoče, ki ima voljo, hotenje in hrabro moč, da spremeni družbene zadeve v korist ne le sloven-

Na Skupščini DIS 30. junija 2005. V prvi vrsti dr. Milan Jazbec, Ivan Živič, Ivica Žnidaršič in Jože Kržančič. (Foto: Z. Kaplan)

Medresorska komisija za obravnavo vprašanj vojne škode je kot izhodišča za svoje delo uporabila izhodišča koalicijske pogodbe, ki predvideva, da bo Vlada Republike Slovenije v mandatu 2004–2008 storila vse, kar je v njeni pristojnosti, da bi rešila ta problem, ki čaka na rešitev še iz časa pred nastankom samostojne slovenske države.

Medresorska komisija za obravnavo vprašanj vojne škode je oblikovala naslednja izhodišča za zakonsko ureditev pravic materialnih oškodovancev druge svetovne vojne:

- na podlagi razpoložljivih podatkov je potrebno **oceniti obseg materialne vojne škode**, ki so jo med drugo svetovno vojno utrpeli posamezniki,
- ob upoštevanju zmožnosti države je potrebno **določiti znesek**, ki se ga lahko nameni za delno povračilo takratne materialne vojne škode,
- za povračilo se deloma nameni **državno premoženje, potrebno je določiti način, časovni potek ter izplačevalca povračila**,
- ob upoštevanju višine škode, preračunane na sedanjo vrednost, ter višine sredstev, ki jih je država sposobna nameniti za njihovo povračilo, se določi razmerje med škodo, **ocenjeno na podlagi povojnega popisa**, ter pravico do povračila;
- **upravičencem, ki z oceno vojne škode ne razpolagajo, se znesek povračila najprej določi ob upoštevanju takrat veljavnih**

kriterijev, nato pa se ga pomnoži z zgoraj dobljenim količnikom.

- določi se enoletni rok, v katerem lahko upravičenci na pristojni organ vložijo vloge za povračilo vojne škode,
- po koncu upravnih postopkov se znesek, ki ga je država predvidela za ta namen, sorazmerno porazdeli med upravičence,
- **zakon na podlagi izhodišč, ki jih potrdi Vlada Republike Slovenije, pripravi Ministrstvo za pravosodje.**

Medresorska komisija za obravnavo vprašanj vojne škode je sklenila, da predlog izhodišč pred obravnavo na seji Vlade Republike Slovenije pošlje v obravnavo političnemu ter gospodarskemu kolegiju predsednika vlade.

Člani DIS, zlasti pa svojci veliko sprašujejo glede gmotne škode. **Treba jim je povedati, da bodo pravočasno izvedeli, kdaj bo treba kaj vlagati.** Vsakega, ki hoče dobiti informacije na DIS, je treba vprašati, kje je član DIS in ali ima Vestnik DIS. **Nobenh formulirjev za prijavo gmotne škode še ni in jih ne bo toliko časa, dokler ne bo sprejet zakon o povračilu gmotne škode.**

Zopet smo v situaciji, ko bo od nas, od Društva izgnancev Slovenije, odvisno, kdaj bomo dosegli še odškodnino za gmotno škodo, je poudarila predsednica in omenila pomen sodelovanja s poslanci DZ.

Delovno predsedstvo na Skupščini DIS 30. junija 2005: Mira Podgoršek, Janez Komljanec in Maksimilijan Ferek. Za govorniškim odrom Simona Jakš, predsednica kandidacijske komisije. (Foto: J. Pintarič)

V kandidacijsko komisijo so bili imenovani: **Simona Jakš**, predsednica, **Olga Kamenov** in **Anton Naroglav**, člana.

V volilno komisijo so bili izvoljeni: **Marjeta Pešec**, delegatka iz Zagorja, **Franc Žičkar**, delegat iz Leskovca pri Krškem in **Veronika Kljun**, delegatka iz Kočevja.

V komisijo za sklepe so bili izvoljeni: **Hilda Marc**, iz Ljubljana Moste-Polje, **Vlado Kovačič**, delegat iz Ormoža, **Ciril Blagotinšek**, delegat iz Žalca, **Vinko Gabršek**, delegat iz Litije in **Jožef Kveder**, delegat iz Domžal.

Poročilo verifikacijske komisije je podal **Marijan Žibert**, delegat iz Velike Doline, in povedal, da je na skupščini DIS navzočih 80 delegatov, 16 članov Izvršnega odbora, 3 člani NO DIS in 3 člani Častnega razsodišča DIS.

Poročilo in predlog kandidacijske komisije je podala **Simona Jakš**. Rezultate volitev za predsednike, podpredsednike, člane IO DIS, NO DIS in Častnega razsodišča DIS je v imenu volilne komisije razglasila **Marjeta Pešec**. Sklepe skupščine DIS je obrazložila **Hilda Marc**.

Referat o dejavnosti Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 je podala predsednica

skim izgancem in beguncem, ampak tudi drugim žrtvam vojnega nasilja in ki skrbi za ohranjanje zgodovinskega spomina na genocidno politiko do Slovencev med drugo svetovno vojno in o izgonu Slovencev. Naj se zadržim pri Medresorski komisiji. **Vlada RS je 19. junija 2003 sprejela sklep, da se obnovi delo Medresorske komisije** za obravnavo vprašanj vojne škode in ker se komisija pol leta ni sestala, smo ji 5. januarja 2004 za vzpodbudo dela posredovali 40 pravilnikov, uredb, zakonov in sklepov, ki jih je nekdanja država sprejela v letih 1945 in 1946 v zvezi s popisom in oceno vojne škode. Dobili smo novo vlado in pogoj, da se v koalicijsko vlado vključi tudi DESUS, je bil, **da se v koalicijsko pogodbo piše**, da bo vlada začela reševati vprašanja pokojnin in vojnih odškodnin. Pri tem gre vsa zavalja izgancu **mag. Francu Žnidaršiču**, da so uspeli doseči ta določila za koalicijsko pogodbo.

Po volitvah je Medresorsko komisijo prevzel **dr. Lovro Šturm**, minister za pravosodje. Z veseljem vam sporočam, da smo že prejeli sklepe Medresorske komisije vlade RS za obravnavo vprašanj vojne škode.

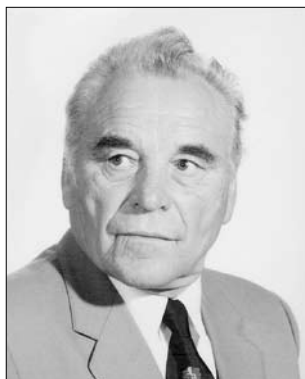

Na Skupščini DIS 30. junija 2005. Od desne proti levi: Albin Pražnikar in Stane Ilc. (Foto: Z. Kaplan)

SESTAV ORGANOV

DRUŠTVA IZGNANCEV SLOVENIJE 1941–1945,

IZVOLJENIH NA SKUPŠČINI DIS 30. 6. 2005

JOŽE KRIŽANČIČ
PODPREDSEDNIK DIS

roj. 14. 2. 1926 v Vilni vasi na Bizeljskem. Izgnan v nemško taborišče. V društvu deluje od leta 1991. Od leta 1997 podpredsednik DIS. Na skupščini DIS 30. 6. 2005 ponovno izvoljen za podpredsednika DIS.

IVICA ŽNIDARŠIČ
PREDSEDNICA DIS

roj. 25. 6. 1934 na Bučki. Izgnana v nemška taborišča. Bila je dolgoletna sekretarka in predsednica Rdečega križa Slovenije. V društvu deluje od leta 1991. Od leta 1997 do leta 2001 podpredsednica, leta 2001 izvoljena za predsednico. Na skupščini DIS 30. 6. 2005 ponovno izvoljena za predsednico DIS.

JANEZ KOMLJANEC
PODPREDSEDNIK DIS

roj. 7. 4. 1938 na Bučki, begunec, ing. strojništva, več let je bil župan občine Slovenj Gradec. V prejšnjem mandatu je bil član IO DIS. Na skupščini DIS 30. 6. 2005 je bil izvoljen za podpredsednika DIS.

ČLANI IZVRŠNEGA ODBORA DIS

MARJAN ARH
roj. 17. 5. 1941; izgnan v nemška taborišča.

IVAN BABIČ
roj. 24. 7. 1938; izgnan v nemška taborišča.

EMILIJA DRŽANIČ
roj. 25. 10. 1933; izgnana v nemška taborišča.

SABINA GODNIČ
roj. 1. 9. 1941; izgnana v nemška taborišča.

TOMAŽ HOČEVAR
roj. 23. 12. 1933; izgnan v nemška taborišča.

Dr. MILAN JAZBEC
roj. 22. 6. 1956; sin izganke.

ZDENKA KAPLAN
roj. 22. 6. 1930; izgnana v nemška taborišča.

LOJZE KRAJNC
roj. 1. 3. 1936; izgnan v nemška taborišča.

MARIJA KUCHAR
roj. 6. 2. 1938; izgnana v nemška taborišča.

ALBIN PRAŽNIKAR
roj. 14. 2. 1938; izgnan v nemška taborišča.

ALOJZ RUPAR
roj. 20. 7. 1941; izgnan v nemška taborišča.

JOŽICA STEZINAR
roj. 14. 4. 1940; izgnana v nemška taborišča.

ANKA TOMINŠEK
roj. 20. 3. 1935; izgnana v nemška taborišča.

MALKA VELER
roj. 12. 6. 1935; izgnana v nemška taborišča.

FRANC VIDMAR
roj. 11. 6. 1937; izgnan v Srbijo.

ALOJZ VOŠČUN
roj. 27. 11. 1936; izgnan na Madžarsko.

DAVORIN ZDOVC
roj. 2. 8. 1939; izgnan v Bosanski Petrovac.

MARIJA ŽNIDAR
roj. 6. 3. 1941; izgnana v nemška taborišča.

ČLANI NADZORNEGA ODBORA DIS

MIRA ZALAR
roj. 2. 6. 1926; izgnana v Bosno.

JANEZ BLAS
roj. 3. 8. 1934; izgnan v nemška taborišča.

ANTON ŽMAVCAR
roj. 27. 12. 1931; izgnan v Hrvaško.

ČLANI ČASTNEGA RAZSODIŠČA DIS

IVAN GOLE
roj. 2. 6. 1936; izgnan v nemška taborišča.

INKA GOREČAN
roj. 28. 12. 1929; izgnana v nemška taborišča.

OLGA KAMENOV
roj. 2. 7. 1935; izgnana v nemška taborišča.

JOŽEF POGRAJC
roj. 26. 3. 1932; izgnan v nemška taborišča.

ŠTEFANIJA ŽALEC
roj. 26. 12. 1942; izgnana v nemška taborišča.

POROČILO O DELU SKUPŠČINE DRUŠTVA IZGNANCEV SLOVENIJE 1941-1945 IN NJENIH ORGANOV OD JUNIJA 2001 DO JUNIJA 2005

Na skupščini Društva izgnancev Slovenije 1941-1945, ki je bila 30. junija 2001, so delegati sprejeli programske usmeritve za delovanje Skupščine, Izvršnega odbora in Krajevnih organizacij DIS za obdobje 2001-2005. Te programske usmeritve so bile vodilo članom organov Skupščine DIS za delo v obdobju od junija 2001 do junija 2005.

Za obdobje dejavnosti DIS od junija 2001 do junija 2005 je značilna velika aktivnost društva za uveljavljanje pravic slovenskih izgnancev, beguncev, prisilnih delavcev in drugih upravičencev po zakonu o žrtvah vojnega nasilja, zakonu o Skladu za poplačilo odškodnin žrtvam vojnega in povojnega nasilja, nemškem zakonu Spomin, odgovornost in prihodnost ter po avstrijskem zakonu o skladu za spravo, mir in sodelovanje. Poleg tega pa smo Medresorski komisiji vlade Republike Slovenije za obravnavo vprašanj vojne škode poslali argumentirane zahteve in gradiva za odločanje o nerešenih odškodninah za gmotno škodo.

Na vseh ravneh organiziranosti Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 so bile izvedene številne dejavnosti za ohranjanje spomina na oblike nasilja in genocidno politiko do Slovencev med drugo svetovno vojno. V tem okviru je bila uspešno izvedena tudi obnova ostrešja in streh dela grajskih hlevov pri rajhenburškem gradu – največjega zbirnega taborišča za izgon Slovencev leta 1941. Ta spominski objekt je sedaj zaščiten pred propadom. Za širitev muzejske dejavnosti smo poslali Evropski uniji prošnjo za sofinanciranje.

V prvi polovici leta je bilo zbranega veliko gradiva za razstavo o izgonu Slovencev, ki bo v okviru programa ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva odprta v jeseni 2005 v Ljubljani v Muzeju novejši zgodovine. Zbrano je že tudi gradivo za drugo knjigo spominov in pričevanj.

O dejavnostih Izvršnega odbora Društva izgnancev Slovenije smo poročali članstvu tudi v Vestnikih DIS, predsedniki, predse-dnice in odbori KO DIS pa so prejeli sproti aktualne informacije z dopisi, na sestankih, seminarjih, občnih zborih KO DIS. V tem poročilu so povzete le glavne aktivnosti.

Organizacijska dejavnost

Takoj po skupščini DIS smo sklicali skupno sejo vseh organov Skupščine DIS. Na tej prvi skupni seji so bila obravnavana naslednja vprašanja: sistem organizacije dela na sedežu DIS, priprave elaboratov za Mednarodno organizacijo za migracije (IOM), predlog programa dela in finančni načrt Skupščine DIS in njenih

organov za prihodnja leta, priključitev Zveze slovenskih izseljencev iz avstrijske Koroške k Društvu izgnancev Slovenije, vsebina pogovorov z ameriško delegacijo o uveljavljanju odškodnin za prisilno delo, pregled sklepov programsko-volilne skupščine DIS, imenovanje predsednikov komisij pri Izvršnem odboru DIS. Imenovane so bile komisije pri Izvršnem odboru DIS.

Izvršni odbor Društva izgnancev Slovenije se je redno sestajal, saj je bilo v tem mandatskem obdobju 30 sej, na katerih smo podrobno obravnavali vsa aktualna vprašanja. Za vse seje so bila pripravljena kvalitetna gradiva in pisne informacije. Nekatere smo objavljali tudi v Vestnikih DIS in pošiljali v Krajevne organizacije DIS. Sestajali so se tudi drugi organi Skupščine DIS in komisije, zlasti Komisija za stike s kraji izgnanstva in Organizacijska komisija. Člani organov Skupščine DIS so se sestankov in sej udeleževali polnoštevno.

Opravljenih je bilo več sto razgovorov in telefonskih pogovorov

Na sedežu Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 smo sprejeli v minulih štirih letih na pogovore več sto članov DIS, ki so prihajali z različnimi vprašanji po navete. Društvo izgnancev Slovenije pa je bilo tudi v zadnjih štirih letih organizacija za vse žrtve vojnega nasilja, zato se vojne žrtve vse bolj obračajo z različnimi vprašanji na Krajevne organizacije DIS in na organe Skupščine DIS. Dejavnost naših organizacij močno presega le interes društva, saj smo s svojo dejavnostjo razbremenjevali tudi državne organe s skrbjo, da so upravičenci svoje pravice lažje uveljavljali. Vsak, ki se je obrnil s kakršnimi koli vprašanji na organizacije DIS, je dobil tudi odgovor in ustrezen nasvet.

Zato je Društvo izgnancev Slovenije v javnosti vse bolj prepoznavno po tem, da vsakega človeka, ki se obrne na društvo, sprejmemo prijazno, ga potrpežljivo poslušamo in mu svetujemo, kako naj reši svoj problem. Pomembno svetovalno vlogo so opravljale tudi Krajevne organizacije DIS. Lahko smo zadovoljni, ker smo zelo veliko Slovcem pomagali pri uveljavljanju njihovih pravic.

Občni zbori Krajevnih organizacij DIS vse bolj postajajo tudi kulturne prireditve in prijetna družabna srečanja, na katerih so pogosto prisotni tudi predstavniki sosednjih krajevnih organizacij, srečujemo vse več županov občin. Pomembni so tudi izleti, ki jih prirejajo Krajevne organizacije DIS in z njimi ustvarjajo pogoje za druženje članov DIS in svojcev.

Povečalo se je pisanje spominov in medsebojno informiranje

Na pobude Izvršnega odbora DIS in KO DIS se je močno povečalo pisanje spominov in pričevanj. Nekatere KO DIS so izdale o tem gradivu brošure in zbornike.

Veliko je bilo storjenega za članstvo DIS in njihove svojce s tem, da zdaj dedujejo nekatere osebne pravice po sprejetih zakonih. Zato je prav, da KO DIS vključujejo med članstvo DIS in prejemnike Vestnika DIS tudi svojce, saj znaša letna članarina 1800 SIT, prispevek za Vestnik je za vse leto 900 SIT, člani pa prispevajo 1000 SIT.

Prvič so sedaj v tej brošuri zbrani vsi predpisi o delovanju DIS in zakoni o pravicah izgnancev, beguncev in drugih žrtev vojnega nasilja. Dobite jo pri svoji KO DIS.

Ugotavljamo, da je medsebojna informiranost organov Društva izgnancev Slovenije na vseh ravneh zelo dobra, zato lahko tudi člani DIS, poleg informacij v Vestniku DIS, dobijo tudi sproti vsa pojasnila, ki jih potrebujejo.

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da se je sodelovanje s Krajevnimi organizacijami zelo povečalo. Skoraj vse KO DIS pošiljajo informacije za Vestnik DIS in prilagajo tudi fotografije z občnih zborov, izletov in jubilejev.

Poleg Vestnikov DIS prejemajo Krajevne organizacije še pisne informacije v obliki dopisov, katerim je priloženo tudi gradivo s podatki, ki jim lahko služijo za pogovore s članstvom in razvijanje društvenih aktivnosti.

KO DIS smo poslali opozorila, naj članstvu DIS svetujejo, da ne hitijo s prodajo obveznic in naj izberejo borzno hišo in banko, ki ponuja največ. Vse KO DIS so bile sproti obveščene o novelah zakona o žrtvah vojnega nasilja, s katerimi se je širil krog žrtev vojnega nasilja.

KO DIS so prejele naslove nemških mest, ki izplačujejo posebne odškodnine za prisilno delo. V pisnih informacijah so bile vse KO DIS sproti obveščene o celotni mednarodni dejavnosti IO DIS in Komisije za stike s kraji izgnanstva.

Poleg pošiljanja informacij in sodelovanja na občnih zbora in v zadnjih letih naraščalo število osebnih stikov in telefonskih pogovorov z vodstvi KO DIS in s številnimi člani in nečlani DIS, ki se oglašajo na sedežu DIS v Ljubljani.

IO DIS je za bodoče predsednike, predse-dnice in blagajnike KO DIS organiziral celodnevne seminarje. Na njih so bile obravnavane skupne naloge vseh organizacij DIS, sprejeti so bili dogovori za organiziranje

letnih občnih zborov in o materialno-finančnem poslovanju Krajevnih organizacij DIS, s posebnim ozirom na prehod na poslovne račune.

Za medsebojno informiranje je bil 5. decembra 2001 organiziran posvet s predsedniki KO DIS, ki sta se ga udeležila tudi tedanji minister za delo, družino in socialne zadeve dr. Vlado Dimovski in tedanji državni sekretar mag. Franc Žnidaršič. Sodelovala pa je tudi predstavnica IOM s sedeža v Ljubljani ga. Barbara Velkov, ki je pojasnjevala, kako vlagati zahtevke po nemškem zakonu v zvezi z gmotno škodo. Izvršni odbor DIS je za predsednike in predse-dnice KO DIS organiziral seminarje, tako tudi 12. decembra 2003 in 25. marca 2004. Udeležba na obeh seminarjih je bila dobra. Na seminarju decembra 2003 smo obravnavali zdravstveno reformo ter usklajevali program dela za leto 2004, na seminarju v marcu 2004 pa smo obravnavali uveljavljanje pravic po nemškem zakonu Spomin, odgovornost in prihodnost. Na seminarju za predsednike KO DIS 14. januarja 2005 pa smo obravnavali in usklajevali program vseh organizacij DIS za obeleževanje 60. obletnice zmage nad fašizmom in nacizmom in vrnitve Slovencev iz izgnanstva in begunstva. Prvi seminar za blagajnike Krajevnih organizacij DIS je bil organiziran 25. novembra 2004.

Poleg številnih drugih gradiv, ki smo jih napisali in pripravili v DIS, smo vsem Krajevnim organizacijam DIS in članom organov Skupščine DIS pošiljali tudi gradiva in informacije, povezane z uveljavljanjem pravic slovenskih izgnancev, prisilnih delavcev, beguncev in drugih žrtev vojnega nasilja. Izvršni odbor Društva izgnancev Slovenije je 25. aprila 2005 sprejel dopolnjena pravila za organiziranje in delovanje Krajevnih organizacij Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 in v posebni brošuri objavil vse predpise za delovanje DIS in zakone, ki zagotavljajo status in pravice slovenskih izgnancev, beguncev in drugih upravičencev.

Zborovanje članstva DIS in drugih žrtev vojnega nasilja

V času od junija 2001 do junija 2005 so Krajevne organizacije DIS v sodelovanju z Izvršnim odborom Društva izgnancev Slovenije organizirale več zborovanj izgnancev, prisilnih delavcev, beguncev in drugih žrtev vojnega nasilja.

V Laškem je bilo zborovanje 14. 9. 2001 in odkritje spomenika izgnancem. Slavnostni govornik je bil Hinko Wimmer.

Na Bučki je bilo zborovanje 6. 10. 2001 ob deseti obletnici ustanovitve prve Krajeve organizacije DIS na Bučki in ob 60. obletnici izгона. Slavnostni govornik je bil dr. France Bučar, prvi predsednik slovenskega parlamenta.

V Šentjanžu in Murencah je bilo 27. 10. 2001 zborovanje združeno z odkritjem razstave o izgonu krajanov Šentjanža in okoliških vasi. Slavnostna govornica je bila Ivica Žnidaršič, predsednica DIS.

V Brežicah je bil ob zborovanju 28. 10. 2001 odkrit spomenik izgnancem iz brežiške občine. Slavnostni govornik je bil dr. Vlado Dimovski, minister za delo, družino in socialne zadeve.

V Celovcu je bila 14. 4. 2002 spominska slovesnost ob 60. obletnici izгона in upora koroških Slovencev. Govorniki na prireditvi so bili Jože Partl, predsednik Zveze slovenskih izseljencev, Ivica Žnidaršič, predsednica DIS, in Peter Schieder, predsednik parlamentarne skupščine Sveta Evrope.

V Ljubljani je bilo na dan izgnancev, 7. junija

Delegati na Skupščini DIS 30. 6. 2005. (Foto: J. Pintarič)

2002, zborovanje članov DIS ljubljanskega območja. Udeležencem je govorila predsednica DIS Ivica Žnidaršič.

V Mariboru je bila osrednja prireditev ob dnevu izgnancev 8. junija 2002. Ob tem je bil odkrit spomenik izgnancem in umrlim v izgnanstvu in begunstvu. Priložnostne pozdravne govore udeležencem so imeli predsednica DIS Ivica Žnidaršič, minister za delo, družino in socialne zadeve dr. Vlado Dimovski in župan občine Maribor mag. Boris Sovič.

V Pince - Marofu v Prekmurju je bila 22. 6. 2002 prireditev ob 60. obletnici izгона Slovencev s slovenskega ozemlja, ki so ga med drugo svetovno vojno okupirali Madžari. O nasilju madžarskega okupatorja je udeležencem govorila predsednica DIS. Vsi prisotni pa so lahko dobili brošuro, ki jo je o tem nasilju pripravil Gregor Kaplan.

Bilo je tudi več drugih pomembnejših krajevnih spominskih prireditev, ki so jih organizirale Krajevne organizacije DIS: Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Vuzenica (31. 3. 2001 ob odkritju prapora), Novo mesto (ob odkritju prapora), Kapele (21. 10. 2001), Radeče (decembra 2001 - ob organizaciji razstave), Ljubljana Šiška (ob promociji zbornika itd.).

Pomagali smo pri organizaciji območne prireditve ob 60. obletnici izгона Slovencev z dela Kozjanskega, ki je bila v Kozjem 8. septembra 2002. Slavnostni govornik je bil tedanji državni sekretar mag. Franc Žnidaršič.

Osrednja prireditev ob dnevu izgnancev pa je bila 6. junija 2003 v Ljubljani, v parku Mostec. Zbrali so se izgnanci, prisilni delavci in begunci iz raznih krajev Slovenije. Slavnostni govornik je bil poslanec Državnega zbora Janez Komljanec. Udeleženci prireditve so si lahko ta dan ogledali v Muzeju novejšje zgodovine v Ljubljani tudi razstavo »Slovenci v 20. stoletju«, ki prikazuje zgodovino Slovencev od začetka druge svetovne vojne leta 1941 do osamosvojitve leta 1991.

KO DIS z območja Krškega so skupno s krajevno skupnostjo Krško in občino Krško obnovili park in spomenik izgnancem. Prireditev je bila 3. 10. 2003. Slavnostni govornik je bil Jože Habinc, predsednik KO DIS Krško.

Osrednja prireditev ob dnevu izgnancev je bila 6. junija 2004 v Mostecu v Ljubljani. Slavnostni govornik je bil minister za delo, družino in socialne zadeve dr. Vlado Dimovski.

V Komnu je bila 15. 2. 2004 prireditev ob 60. obletnici izгона in požiga vasi Komen, Divača, Mali Dol in Tomaševica.

Pomembno je, da smo 28. februarja 2004 ustanovili Krajevno organizacijo DIS v Zagrebu. Ustanovni zbor je zelo dobro uspel. Udeležila sta se ga tudi slovenski veleposlanik v Zagrebu Peter Bekeš in državni sekretar mag. Franc Žnidaršič. Tako smo omogočili, da tudi Slovenci na Hrvaškem dobivajo vse potrebne informacije za uveljavitev pravic po sprejetih zakonih. KO DIS Zagreb ima sedež v Slovenskem domu v Zagrebu. V minulem letu je tudi ta Krajevna organizacija zelo razširila aktivnost in vsi člani DIS so se udeležili prireditve v Brestanici.

V Ljubljani v Mostecu je bila 6. junija 2004 prireditev, posvečena dnevu izgnanstva. Sodeloval je tudi orkester slovenske vojske. Prisotnih je bilo več kot tri tisoč ljudi.

Osrednja prireditev ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva

Osrednja prireditev ob dnevu izgnancev in 60. obletnici zmage nad fašizmom in nacizmom in vrnitve Slovencev iz izgnanstva in begunstva pa je bila 4. junija 2005 pri rajhenburškem gradu v Brestanici pri Krškem. Na prireditvi se je zbralo več kot 8000 izgnancev, beguncev, prisilnih delavcev in drugih žrtev vojnega nasilja. Slavnostni govornik je bil predsednik

Na osrednji prireditvi ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva, ki jo je 4. junija na rajhenburškem gradu v Brestanici organiziral DIS, se je zbralo več kot 8000 izgnancev, beguncev, prisilnih delavcev in in drugih žrtev vojnega nasilja.

Državnega zbora Republike Slovenije dr. Franc Cukjati. Na prireditvi so imeli pozdravne govore tudi tuji gostje. Charles Biedermann, direktor Mednarodne poizvedovalne službe in arhivov iz Arolsena v Nemčiji, je izrazil zahvalo Društvu izgnancev Slovenije za pobudo in organizacijo pri podpisu listine o izmenjavi arhivov, ki so v Arolsenu, s slovenskimi arhivi. Dr. Jürgen Strasser, predstavnik avstrijskega Sklada sprave, pa je v slovenskem jeziku pozdravil udeležence prireditve in se zahvalil za strokovno pomoč, ki jo je nudil DIS pri uveljavljanju pravic prisilnim delavcem. Dr. Franz Hartmut, nemški župan, je izrazil željo, da bi odpustili trpljenje, ki smo ga doživljali med drugo svetovno vojno, in razvijali prijateljsko sodelovanje ter skupno skrbeli za grobove umrlih izgnancev. Med slovenskimi gosti sta udeležence pozdravila krški župan Franc Bogovič in minister za obrambo RS Karel Erjavec. Prisotni pa so bili tudi minister za gospodarstvo Andrej Vizjak, vodje poslanskih skupin Miran Potrč, mag. Franc Žnidaršič in Jože Tanko ter poslanca Matjaž Han in Stane Pajk, predsednik Zveze združenj borcev in udeležencev NOB Janez Stanovnik, podpredsednica Zveze slovenskih izgnancev iz Celovca, dr. Katja Šturm - Schnabl, predsednik Društva taboriščnikov ukradenih otrok dr. Janez Žmavc in predsednik RKS dr. Janez Remškar. Na prireditvi so bili tudi predstavniki nemškega veleposlaništva Christian Meisner, avstrijskega mag. Nataša Grilj in Bogdan Hren in madžarskega veleposlaništva Ferenc Nagy.

Strehe največjega zbirnega taborišča za izgon Slovencev obnovljene

Pomembna točka programa ob 60. obletnici vrnitve slovenskih izgnancev iz nemških izgnanskih taborišč in od drugod ter beguncev je bila tudi aktivnost Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 za obnovo dela grajskih hlevov in ureditev v spominski objekt.

Z mariborsko škofijo smo sklenili pogodbo za najem teh objektov za dobo 99 let in jih s prispevki Društva in članov DIS ter drugimi donacijami že pričeli uspešno obnavljati, tako da so zdaj pred propadom zavarovani z obnovljenimi strehami. Mariborska škofija je prispevala za ostrejšje obdelan les.

V hlevih in konjušnicah pri rajhenburškem gradu je bilo leta 1941 eno največjih zbirnih taborišč za izgon Slovencev. Društvo izgnancev Slovenije 1941-1945, ki si vse od ustanovitve prizadeva za ohranjanje zgodovinskega spomina na genocidno politiko do Slovencev med drugo svetovno vojno in na izgon Slovencev kot najokrutnejše oblike te politike, je uspelo zaščititi pred nadaljnjim propadanjem to izgnansko taborišče kot zgodovinski spomenik. V okviru obeleževanja 60. obletnice vrnitve iz izgnanstva in begunstva so bili vloženi veliki napor za zbiranje sredstev za obnovo ostrejšja in streh dela grajskih hlevov.

Imena in priimki članov Društva izgnancev Slovenije, ki so prispevali za obnovo tega

objekta, in tudi podatki o donatorjih so objavljeni v posebnem registru darovalcev, ki so si ga lahko udeleženci prireditve ogledali pri vходу v grajske hleve.

Dan izgnancev – 7. junij

Ob letošnjem dnevu izgnancev 7. juniju smo več kot 30 uredništvom časopisov in RTV poslali informacijo o genocidni politiki do Slovencev med drugo svetovno vojno in o pomenu, ko mlade generacije obveščamo o tem, da se tragedija, ki smo jo doživljali Slovenci, ne bi nikoli več ponovila. V Mariboru je bila 7. junija 2005 prireditev ob dnevu izgnancev. Slavnostni govornik je bil župan Maribora Boris Sovič, prapor DIS pa je razvila predsednica Društva izgnancev Slovenije.

Pohodi ob nemško-italijanski okupacijski meji

Prvi pohod ob nemško-italijanski meji je bil organiziran aprila 2003. IO DIS je finančno pomagal Krajevnima organizacijama Šentjanž in Krmelj - Tržišče pri organizaciji pohodov ob nemško-italijanski okupacijski meji. Bila sta že dva, in to 24. aprila 2004 in 30. aprila 2005 od Murenc do Telč. Za dobro organizacijo pohoda so KO DIS Šentjanž in Krmelj - Tržišče ter Krajevne skupnosti Šentjanž, Krmelj in Tržišče prejeli zahvalne listine DIS. Slavnostni govornik na zaključku pohoda 24. 4. 2004 na Telčah je bil državni sekretar mag. Franc Žnidaršič, na zaključku pohoda 30. 4. 2005 pa Ivan Živič, podpredsednik DIS.

Izvršni odbor DIS je v vseh štirih letih nudil finančno pomoč tudi za razvitje praporov v številnih Krajevnih organizacijah DIS. Na pobudo KO DIS je bilo odkritih tudi večje število pomnikov o izgonu in umrlim v izgnanstvu in begunstvu.

Prapori Društva izgnancev Slovenije

V tem mandatu je bil dan poseben poudarek razvitju praporov DIS. Navajamo Krajevne organizacije DIS in datume razvitja:

KO DIS Novo mesto	23. februarja 2002
KO DIS Slovenska Bistrica	8. junija 2002
KO DIS Kapele	13. julija 2002
KO DIS Dolenja vas	15. avgusta 2002
KO DIS Trzič	24. avgusta 2002
KO DIS Dole pri Litiji	7. septembra 2002
KO DIS Kozjansko	8. septembra 2002

Praporščaki na osrednji prireditvi ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva prvič v enotnih oblačilih, ki jih je oskrbelo Društvo izgnancev Slovenije (4. 6. 2005).

KO DIS Bistrica ob Sotli	23. novembra 2002
KO DIS Ljubljana Vič-Rudnik	22. decembra 2002
KO DIS Globoko - Pišece	25. januarja 2003
KO DIS Čatež ob Savi	9. februarja 2003
KO DIS Brežice	11. marca 2003
KO DIS Boštanj	26. aprila 2003
KO DIS Dobova	7. junija 2003
KO DIS Polšnik	14. septembra 2003
KO DIS Artiče	26. septembra 2003
KO DIS Krmelj	25. oktobra 2003
KO DIS Šentjur	30. novembra 2003
KO DIS Veliki Trn	23. maja 2004
KO DIS Cerklje ob Krki	12. junija 2004
KO DIS Maribor	7. junija 2005

Na osrednji prireditvi ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva, ki je bila pri rajhenburškem gradu 4. 6. 2005, so prvič vsi praporščaki DIS sodelovali v enotnih pelerinah, z enakimi klobuki, kravatami in rokavicami, ki jih je praporščakom oskrbelo in financiralo Društvo izgnancev Slovenije. Na prireditvi je sodelovalo kar 35 praporščakov DIS.

Spominska obeležja

Pomembno je bilo delovanje DIS za ohranjanje spomina na trpljenje izgnancev v letih 1941-1945 in v spomin umrlim v izgnanstvu.

V letih 2001-2005 je bilo ob že obstoječih postavljenih več novih pomnikov. Med njimi:

Dobova	spominska plošča	7. 6. 2001
Laško	spomenik	14. 09. 2001
Brežice	spomenik	28. 10. 2001
Muta	spominska vitrina	7. 6. 2002
Maribor	spomenik	8. 6. 2002
Kozje	spomenik	8. 9. 2002
Ljubljana	spominsko drevo	sept. 2002
Telče	spomenik	8. 11. 2002
Bistrica ob Sotli	spomenik	11. 11. 2002
Polje ob Sotli	spomenik	29. 3. 2003
N. Gorica-Vipolže	spomenik	5. 10. 2003
Vrhek	spomenik	30. 4. 2005
Telče	spominska plošča	30. 4. 2005

O tem je več navedeno v brošuri Pomniki našega trpljenja v letih 1941-1945 in v spomin umrlim v izgnanstvu, ki jo je izdalo Društvo izgnancev Slovenije 1941-1945 v okviru programa obeleževanja 60. obletnice vrnitve iz izgnanstva in begunstva.

Spominska znamka

Spominska znamka, ki jo je izdalo Društvo izgnancev Slovenije 1941-1945.

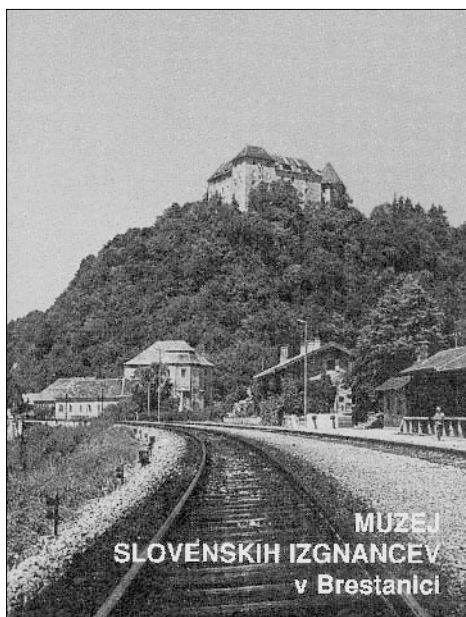
Na pobudo Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 je Pošta Slovenije izdala ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva spominsko znamko in ovojnico, kar še posebej slovesno poudarja ta jubilej. Promocija posebne znamke je bila v Ljubljani 18. marca 2005 na posebni prireditvi. Spominska znamka je izšla v 120.000 izvodih.

DIS je ob tem izdal dve spominski priponki ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva.

Odličja Društva izgnancev Slovenije

Na skupščini DIS 29. 6. 2002 je bil sprejet Pravilnik o odličjih za uspešno delo v Društvu izgnancev Slovenije. Po tem pravilniku so odličja DIS naslednja: častni član, zaslužni član, priznanje in pohvala. Skladno s pravilnikom so bile v začetku leta 2003 tiskane diplome teh odličij. Na seji Izvršnega odbora DIS 11. februarja 2003 sta bila sprejeta še dodaten opis aktivnosti, ki se upoštevajo pri podeljevanju odličij DIS, in vsebina obrazca, ki se ga mora izpolniti za vsakega predlaganega kandidata in kandidatko za odličje in ga poslati Komisiji pri IO DIS. **Doslej je bilo podeljenih 98 odličij zaslužni član, 173 priznanj in 160 pohval.** Društvo izgnancev Slovenije je podelilo tudi nekaj zahvalnih listin Krajevnim organizacijam DIS, Upravnim enotam in občinam.

V okviru programa obeleževanja 60. obletnice vrnitve iz izgnanstva in begunstva je Društvo izgnancev Slovenije 1941-1945 ponatisnilo brošuro o Muzeju slovenskih izgnancev v Brestanici.

SODELOVANJE Z DRŽAVNIMI ORGANI IN DRUGIMI REPUBLIŠKIMI USTANOVAMI

Izvršni odbor DIS in komisije so dobro sodelovale z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve. Zato je bilo to ministrstvo doslej dobro poučeno, da so nekatera vprašanja, povezana z dopolnjevanjem Zakona o žrtvah vojnega nasilja (odškodnina za umrle v tujini po 15. 5. 1941, otroke, rojene v izgnanstvu in begunstvu po 15. 2. 1945 do povratka v domovino, vprašanje CIV, vojnih ujetnikov), še odprta. **Ta vprašanja so bila ugodno rešena z dopolnili zakona, razen za otroke, rojene po 15. 2. 1945.**

Vzpostavili smo tudi sodelovanje z Ministrstvom za kulturo in šolstvo in Zavodom Republike Slovenije za šolstvo za organiziranje osemurnih seminarjev za profesorje zgodovine na osnovnih in srednjih šolah za posredovanje učnih vsebin o okupaciji Slovenije leta 1941, raznarodovalni in genocidni politiki do Slovencev med drugo svetovno vojno in o izgonu Slovencev 1941-1945. **Z Zavodom za šolstvo RS in Filozofsko fakulteto v Ljubljani smo 14. decembra 2002 organizirali prvi osemurni seminar za profesorje zgodovine na srednjih šolah.**

Seminarji za profesorje zgodovine so bili na rajhenburškem gradu organizirani tudi v letih 2003 in 2004, in v pripravah je seminar za jesen 2005.

Na naše vztrajanje je delegacijo DIS sprejela tudi tedanja ministrica za kulturo RS, ki smo jo seznanili o prizadevanjih DIS, da bi razširili muzej izgnancev na gradu v Brestanici z evropsko vsebino in da bi radi obnovili grajske hleve, skozi katere je šlo na trnovo pot izgnanstva okrog 63000 Slovencev. Ministrstvo za obnovo in odkup grajskih hlevov ni kazalo posebnega interesa.

Ministrstvo za evropske zadeve je pokazalo interes za sodelovanje pri razširitvi Muzeja izgnancev v evropski muzej izgnancev – žrtev nacizma in fašizma.

MEDNARODNA DEJAVNOST DIS

Sodelovanje z IOM

Takoj po skupščini DIS leta 2001 smo pripravili dva pomembna elaborata za Mednarodno organizacijo za migracije (IOM) v Ženevi in za kuratorij v Berlinu o dodatnih argumentih za uveljavljanje pravic po nemškem zakonu za povračilo gmotne škode in za uveljavljanje odškodnin za otroke, mlajše od petnajst let. Pripravili smo gradivo za razgovor ob vnovičnem obisku direktorja Mednarodne organizacije za migracije Dirka De Winterja 10. 9. 2001 v Ljubljani. Ob tej priliki je delegacija IO DIS direktorju IOM iz Ženeve še osebno izročila elaborat o nemških podjetjih in ustanovah, ki so zasegli imetje slovenskih izgnancev. IOM v Ženevi smo poslali več pobud za ugodno reševanje vlog.

Imeli smo telefonske in pisne stike z gospo Sandro von Sallis, predstavnico komisije za gmotno škodo pri IOM, in ji posredovali precej podatkov za uveljavljanje odškodnin za gmotno škodo. 30. 1. 2002 smo v Ženevo poslali še podatke, kdaj je bila ustanovljena družba Deutsche Ansiedlungs-Gesellschaft (DAG), ki je zaplenila premoženje slovenskih izgnancev in beguncev.

19. 2. 2002 smo iz Komisije za obravnavo vlog za gmotno škodo pri IOM iz Ženeve prejeli pismo gospe Sandre von Sallis, v katerem se zahvaljuje za poslane dokumente v zvezi z nemško družbo DAG. Pismo dokazuje, da so v Komisiji za gmotno škodo pri IOM v Ženevi proučevali naše gradivo in kako pomembno je, da nam je uspelo zbrati podatke o nekaterih družbah in podjetjih, ki so zaplenila premoženje slovenskih izgnancev, in na osnovi katerih so izgnanci lahko vložili zahteve za gmotno škodo.

Iz Ženeve smo 15. marca 2002 dobili obvestilo, da je pri Mednarodni organizaciji za migracije ustanovljen pritožbeni organ za zahteve za suženjsko in prisilno delo ter osebne poškodbe v okviru nemškega odškodninskega programa za prisilno delo, da so se lahko tisti, ki se niso strinjali z odločbami, pritožili v roku šestih mesecev po prejemu odločitve.

V celoti smo uresničili dogovor, ki smo ga podpisali z IOM. Do 31. 12. 2001 je Izvršni odbor DIS prejel iz Krajevnih organizacij DIS in neposredno od vlagateljev **8448 zahtevkov za odškodnine za prisilno delo.** Vse te vloge so v Komisiji za stike s kraji izgnanstva pri IO DIS pregledali, jih zelo veliko tudi dopolnili in jih sproti oddajali na sedež IOM v Ljubljani. Napravljene so bili sezname vseh vlagateljev in IOM je moral vsak seznam potrditi, da ga je prejel. V novembru in decembru 2001 in v januarju, februarju in marcu 2002 pa smo svetovali in pomagali tudi nekaj sto vlagateljem zahtevkov za gmotno škodo.

To je bilo izredno odgovorno delo, ki smo ga ob sodelovanju vseh Krajevnih

Delegati skupščini DIS 30. 6. 2005. (Foto: J. Pintarič)

organizacij DIS dobro opravili. Pri tem je nenadomestljivo vlogo opravila Komisija za stike s kraji izgnanstva pri IO DIS, ki je vložila izjemne napore, da je zahtevke vložilo veliko upravičencev in da so bile vloge popolne.

Boj za uveljavitev odškodnin za prisilno delo je bil zelo naporen – toda uspešen

Problem je nastal, ko so na sestanku IOM v Ženevi 12. julija 2002 izplačevanje odškodnin za prisilno delo Slovincem ustavili, češ da bodo nemški zgodovinarji še nekaj proučevali. Na tako stališče odbora IOM v Ženevi smo se ogorčeno odzvali in terjali pojasnila in imena nemških zgodovinarjev, ki še ne poznajo nasilja nad Slovenci med drugo svetovno vojno.

Poslali smo protestna pisma Mednarodni organizaciji za migracije v Ženevo in kuratoriju v Berlin. Pisali smo pismo nemški veleposlanici v Ljubljani in jo prosili, da sprejme delegacijo DIS. Nemška veleposlanica Heike Zenker je 28. avgusta 2002 sprejela tričlansko delegacijo DIS in povedala, da je na osnovi pisma, ki smo ji ga poslali v zvezi s prenehanjem izplačevanja odškodnin za prisilno delo, kontaktirala s kuratorijem v Berlinu in Mednarodno organizacijo za migracije v Ženevi. Dejala je, da bodo z izplačevanjem odškodnin nadaljevali oktobra. Ker se z izplačili še v novembru 2002 ni nadaljevalo, smo ponovno protestirali in zopet razpisali tematsko konferenco o vojnih odškodninah in povabili v Slovenijo Dirka De Winterja, direktorja IOM v Ženevi. Ker je IOM odgovoren za izplačila odškodnin »razseljenim osebam«, kamor sodijo tudi slovenski prisilni delavci, smo želeli, da nam odgovorna oseba na IOM pove, kaj se dogaja in zakaj. Tematska konferenca, na katero je direktor Dirk de Winter prišel, je trajala ves dan 6. decembra 2002 in bili smo uspešni. Rezultat naših aktivnosti je bil, da je v začetku decembra prejelo odločbe zopet 4028 Slovencev, v začetku aprila 2003 pa še 2081.

V dneh 14. in 25. marca 2004 se je zopet na povabilo DIS že četrtrič mudil v Sloveniji direktor IOM Dirk De Winter. Prvi dan si je ogledal muzej slovenskih izgnancev na rajhenburškem gradu in razpadajoče grajske hleve, skozi katere je šlo v izgon 63.000 Slovencev. Pri tem ogledu so bili z Dirkom De Winterjem predsednica DIS in osem predsednikov KO DIS ter državni sekretar mag. Franc Žnidaršič. Direktor IOM si je z velikim zanimanjem pazljivo ogledal vsak dokument in vsako sliko v muzeju.

Naslednji dan, 25. marca 2004, je Dirk De Winter sodeloval na seminarju za predsednike in predsednice KO DIS o izvajanju nemškega zakona Spomin, odgovornost in prihodnost in odgovarjal na vprašanja. **Doslej je prejelo odškodnino po nemškem zakonu 9514 Slovencev. V mesecu maju in**

juniju 2005 pa že izplačujejo drugi obrok odškodnin za prisilno delo. Poseben odbor pri IOM je že začel obravnavati tudi vloge za poravnavo premoženjske škode, ki so jo povzročila nemška podjetja v letih 1941-1945. Še vedno imamo redne telefonske stike z Mednarodno organizacijo za migracije v Ženevi (IOM).

SODELOVANJE Z AVSTRIJSKIM SKLADOM SPRAVE

Z avstrijskim Skladom sprave na Dunaju smo imeli redne stike. Dr. Ludvik Steiner, predsednik avstrijskega Sklada sprave, je sam zaprosil za srečanje in razgovor s predsednico Društva izgnancev Slovenije 1941-1945. **Razgovor je bil v petek 15. februarja 2002** na sedežu Društva izgnancev Slovenije. Na razgovoru je bil tudi avstrijski veleposlanik v Ljubljani, dr. Ferdinand Mayerhofer.

Predsednik avstrijskega Sklada sprave se je zahvalil Društvu izgnancev Slovenije za dobro sodelovanje s skladom in za pomoč, ki jo nudimo vlagateljem zahtevkov za odškodnine za prisilno delo po avstrijskem zakonu, in dejal, da bodo poskušali rešiti vloge, dokler so upravičenci živi, in da bodo poskušali upoštevati »Arbeitsdienst«.

Na tiskovni konferenci sta avstrijski veleposlanik v Ljubljani in predsednik avstrijskega sklada posebej povedala, da sta imela razgovore z DIS in da z njim dobro sodelujejo, kar je bilo 16. 2. 2002 objavljeno tudi v Delu, komentar pa je bil 15. 2. 2002 tudi na POP TV. Za lažje uveljavljanje pravic po avstrijskem zakonu smo v Društvu izgnancev Slovenije zbrali tudi podatke o Slovincih, ki so v Avstriji prisilno delali v kmetijstvu in gozdarstvu, in jih posredovali Inštitutu Ludwig Boltzman v Gradcu.

Z avstrijskim Skladom sprave smo imeli dnevne telefonske stike. Ker je prvotni rok za vlaganje odškodnin po avstrijskem zakonu potekel 31. 12. 2003, sta v dneh 26. in 27. novembra 2003 na povabilo DIS prišla v Slovenijo delegata avstrijskega Sklada sprave dr. Jürgen Strasser in Vesna Kantar. Na razširjeni seji IO DIS smo z delegacijo pojasnili težave, ki jih imajo nekateri vlagatelji pri zagotavljanju pisnih dokazil o prisilnem delu in bivanju v Avstriji med drugo svetovno vojno. Dogovor je bil za vlagatelje zelo ugoden.

Iz avstrijskega veleposlaništva v Ljubljani so DIS konec maja obvestili, da je rok za vlaganje odškodnin za gmotno škodo pod določenimi pogoji podaljšan do 30. 6. 2004. O tem smo takoj obvestili vse Krajevne organizacije DIS in javnost preko sredstev obveščanja. Na obrazcih, ki jih je dalo tiskati Društvo izgnancev Slovenije in smo jim jih poslali na domove, je zahtevke za odškodnino po avstrijskem zakonu vložilo okrog 2000 Slovencev in več kot 1900 jih je že dobilo celotne zneske odškodnin.

POŠTA SLOVENIJE
Zanesljivo vsepovsod

AMERIŠKA DELEGACIJA

Dne 27. julija 2001 smo na sedežu DIS sprejeli ameriško delegacijo, ki sta jo sestavljala g. Douglas Sonnek, sekretar na veleposlaništvu ZDA, in ga. Jeannette Rebrt, začasna sodelavka na veleposlaništvu ZDA za proučevanje prisilnega dela med drugo svetovno vojno.

Na razgovoru je bilo izraženo pričakovanje, da bodo Združene države Amerike na zasedanju kuratorija v Berlinu oktobra 2001 podprle zahteve Društva izgnancev Slovenije in slovenskih prisilnih delavcev po enakopravni obravnavi in pravičnih odškodninah. Ameriško delegacijo smo seznanili tudi o odprtih vprašanjih vojnih odškodnin za premoženje in nepremično premoženje.

POBUDA NEMŠKEMU PARLAMENTU

Tudi v tem času smo ponovno pošiljali zahtevke nemškemu parlamentu glede nerešenih vprašanj vojne odškodnine za gmotno škodo in enakopravno obravnavo slovenskih prisilnih delavcev po nemškem zakonu Spomin, odgovornost in prihodnost. Na kuratorij pa smo poslali tudi gradivo in izrazili željo, da bi financirali oskrbovalne programe na domu za žrtve nacizma in fašizma.

SODELOVANJE Z MEDNARODNIM DOKUMENTACIJSKIM CENTROM V AROLSENU

Nadaljevali smo stike z mednarodnim dokumentacijskim centrom v Arolsen v Nemčiji, kjer dobiva Mednarodna organizacija za migracije (IOM) potrdila, da so bili slovenski prisilni delavci v taboriščih – podružnicah koncentracijskih taborišč. To je zelo pomembno za uveljavljanje višine odškodnin za prisilno delo.

S to mednarodno poizvedovalno službo in arhivi v Arolsenu smo sodelovanje še okrepili. Na povabilo Društva izgnancev Slovenije je v Slovenijo 19. decembra 2002 zopet prišel direktor te službe v Arolsen g. Charles Biedermann. Ob tej priložnosti je bila podpisana lista o prijateljskem sodelovanju med arhivi v Arolsen in Arhivom Republike Slovenije. Pomembno je, da se je direktor Biedermann seznanil z obstoječimi arhivi iz druge svetovne vojne v Sloveniji in si nekatere tudi ogledal. Pobuda DIS-a o sodelovanju arhivov se lepo uresničuje, kar je bilo pomembno za tiste upravičence, ki do tedaj odškodnin še niso dobili.

V Arolsenu je bila 27. maja 2003 prireditve ob 60. obletnici delovanja Mednarodne službe za poizvedovanje, ki je začela delovati na pobudo Mednarodnega komiteja Rdečega križa leta 1943.

Te slovesnosti se je udeležila tudi skupina slovenskih izgnancev, ki je bila v tistem času na izletu v krajih izgnanstva. Na prireditvi, na kateri so bili prisotni tudi visoki predstavniki nemške države, je bila izročena zahvalna lista Društva izgnancev Slovenije Mednarodni poizvedovalni službi in osebno direktorju te ustanove Charlesu Biedermannu.

SODELOVANJE Z MUZEJEM GROSS-ROSEN

Vzpostavljeno je bilo sodelovanje s komisijo za pregon hudodelstva proti poljskemu narodu in muzejem Gross-Rosen iz Wroclawa. Komisija je v pismu obljubila, da bo omogočila Društvu izgnancev Slovenije stik s sorodnimi institucijami na Poljskem.

SODELOVANJE S KOROŠKIMI SLOVENCMI

Sodelovanje z Zvezo slovenskih izseljencev s sedežem v Celovcu smo še okrepili. 15. julija 2001 se je delegacija DIS udeležila

prireditve v Radišah ob 55. obletnici Zveze slovenskih izseljencev.

Na rajhenburškem gradu v Brestanici je bila 29. septembra 2001 podpisana lista o sodelovanju in priključitvi Zveze slovenskih izseljencev kot samostojne in neodvisne organizacije k Društvu izgnancev Slovenije 1941–1945. Ob tem je bil sklenjen tudi dogovor o razširitvi Muzeja izgnancev s prikazom izгона Slovencev iz Koroške.

Razstava o izgonu Slovencev iz avstrijske Koroške

Društvo izgnancev Slovenije je že v letu 2002 podprlo prizadevanje za odprto razstavo o izgonu Slovencev iz avstrijske Koroške v Celovcu in na Dunaju.

Ministrstvo za zunanje zadeve smo tako obvestili o pripravah in razstavi o izgonu Slovencev z avstrijske Koroške na Dunaju. Pri otvoritvi razstave sta sodelovala veleposlanik Republike Slovenije na Dunaju dr. Ernest Petrič in generalni konzul Republike Slovenije v Celovcu Boris Jelovšek. Razstava je bila odprta 12. februarja 2003 v ateljeju dunajske akademije upodablajočih umetnosti. Otvoritve razstave se je na povabilo Slovenskega znanstvenega inštituta na Dunaju, avstrijske Lige za človekove pravice in Zveze slovenskih izseljencev udeležila tudi šestčlanska delegacija DIS.

Ob tej priliki so bili vzpostavljeni tudi prvi kontakti z direktorjem Slovenskega znanstvenega inštituta na Dunaju dr. Vincencem Rajšem in generalnim sekretarjem Lige za človekove pravice Feliksom Bistrom. Slavnostni govornik na otvoritvi razstave je bil Jože Partl, predsednik Zveze slovenskih izseljencev v Celovcu.

Delegacija Zveze slovenskih izseljencev pa se je udeležila prireditve ob dnevu izgnancev in prireditve ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva 4. 6. 2005 pri rajhenburškem gradu v Brestanici.

Pobuda francoski ministrici in kuratoriju v Berlinu

Mednarodno organizacijo za migracije in kuratorij v Berlinu smo obširno seznanili s pobudami Društva izgnancev Slovenije za razširitev muzeja izgnancev na rajhenburškem gradu in obnovo grajskih hlevov kot zgodovinskega pomnika ene največjih zbirnih taborišč leta 1941 v Evropi.

V letu 2002 smo v zvezi z muzejem napisali pismo francoski ministrici za zunanje in evropske zadeve dr. Noelli Lenoir in jo seznanili z okupacijo Slovenije in izgonom Slovencev v letih 1941–1945. Opisali smo muzej slovenskih izgnancev na rajhenburškem gradu in željo našega društva, da bi muzej razširili še z vsebino o izgonu prebivalcev iz Alzacije, Lotaringije in od drugod.

Sodelovanje z nemškimi mesti

V letu 2002 je bilo razvito pisno in telefonsko sodelovanje z okrog dvajsetimi mesti v zvezi s posebnimi odškodninami za prisilno delo. To sodelovanje je bilo uspešno, saj so nekateri Slovenci tako dobili še posebne odškodnine za prisilno delo. Okrepljeno je tudi sodelovanje z nekaterimi mesti v zvezi z obnovo in vzdrževanjem grobov v tujini umrlih slovenskih izgnancev.

V Sloveniji se je septembra 2002 prvič mudil župan mesta Rudolstadt in ob tej priliki zasadil drevo miru in prijateljstva ob Poti spominov na okupirano Ljubljano. Poleg razgovorov z vodstvom DIS je nemški župan dr. Franz Hartmut obiskal tudi Krajevne organizacije v Radovljici, na Bledu in v Piranu.

Pomembne so ekskurzije, ki jih organizirajo Komisija za stike s kraji izgnanstva pri IO DIS in nekateri KO DIS, saj so prav ob teh ekskurzijah navezali stike z

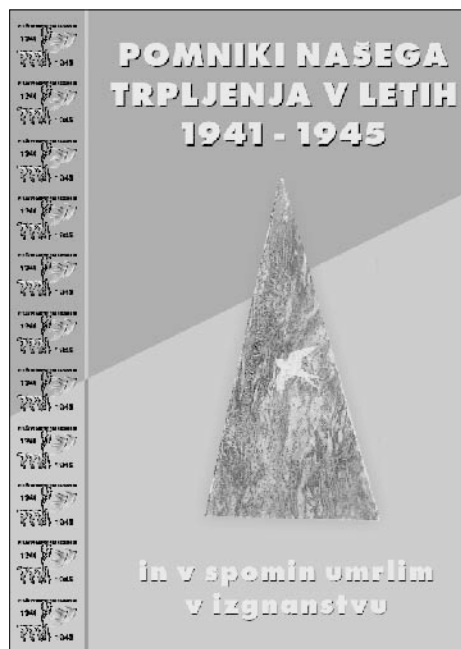
župani mest, kjer so grobovi slovenskih izgnancev, in se dogovorili, da te grobove obnavljajo in vzdržujejo.

Razstava o prisilnih delavcih v nemškem mestu Leipzig

V nemškem mestu Leipzig je bila aprila 2003 odprta razstava o usodi izgnanskih otrok in o prisilnem delu. V Vestniku DIS je bil objavljen poziv za posredovanje fotografij za to razstavo in poziv za ogled razstave.

Urejanje arhiva in dokumentacije DIS

Za urejanje arhiva, fotodokumentacije in arhiviranje videokaset iz dejavnosti organizacij DIS je bilo kar precej narejenega. Urejena in računalniško obdelana je dokumentacija 8448 prisilnih delavcev, ki so preko DIS vložili zahtevke po nemškem zakonu in za 1900 po avstrijskem. V posebnih fasciklih hranimo tudi dokumentacijo o umrlih prisilnih delavcih.

Ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva je Društvo izgnancev Slovenije 1941–1945 izdalo brošuro s podatki o vseh pomnikih, posvečenih izgnanstvu, in v tujini umrlih izgnancem.

Zbranega je veliko slikovnega gradiva, tako da bo možna razstava o dejavnosti DIS. Dokumentacija je dragocena tudi zato, ker mnogih, ki so na slikah, ni več, ostal pa je za njimi vsaj spomin v slikah. Precej dejavnosti DIS je bilo v zadnjih letih posnete tudi na videokasete. Te dokumentarne filme bi bilo treba skrajšati in urediti na način, da bi jih lahko prikazovali tudi v muzejih in šolah, zlasti pa tudi v muzeju na rajhenburškem gradu.

Na sedežu Društva izgnancev Slovenije hranimo tudi vse izvode Vestnika DIS in fotografije, ki so bile v njih objavljene.

Sodelovanje s sredstvi javnega obveščanja

Občasno smo sodelovali z republiškimi in lokalnimi časopisi in revijami ter radiem in televizijo.

Novinarji posameznih dnevnikov in tudi periodičnega tiska so se odzivali in sodelovali na tiskovnih konferencah, kjer so bili predstavljeni problemi reševanja pravic izgnancev in tudi dosežki pri uveljavljanju pravic. Pri tem so bili posebno aktivni novinarji Dnevnika, Večera, STA, Dela in občasno tudi drugih glasil in RTV. Organiziranih je bilo tudi več informativnih in tiskovnih konferenc. Oktobra 2003 je Gorenjska televizija posnela 40-minutno oddajo o dejavnosti DIS, ki so jo večkrat ponavljali. Kaseto so lahko prejele vse zainteresirane KO DIS. Januarja 2004 je televizija Novo mesto – Vaš kanal – posnela 30-minutni pogovor s predsednikom DIS, ki so ga dvakrat predvajali.

V letu 2005 je bilo objavljenih veliko informacij v tisku in RTV o programih DIS, povezanih s 60. obletnico vrnitve iz izgnanstva in begunstva.

Interno glasilo Vestnik DIS

Vestnik DIS izhaja petkrat na leto na osmih ali dvanajstih straneh. Vestnik prejema več kot deset tisoč članov DIS, vse občine, vsi poslanci DZ, pristojna ministrstva in vse upravne enote.

V letu 2002 smo proslavili 10. obletnico izhajanja internega glasila Vestnik. 29. oktobra 2002 je bila v Viteški dvorani Muzeja novejša zgodovine v Ljubljani prireditve, na katero so bili povabljeni vsi predsedniki in predsednice Krajevnih organizacij DIS, člani organov Skupščine DIS in drugi, ki so sodelovali, da je Vestnik redno izhajal vseh deset let. Prišli so tudi novinarji. Na tej prireditvi so bila podeljena priznanja Krajevnim organizacijam DIS, ki skrbijo za vodenje evidence dobitnikov Vestnika in skrbijo, da se v njem piše o njihovem delu. Zato je v vsaki številki Vestnika DIS vse več informacij, ki jih pošiljajo za objavo Krajevne organizacije DIS.

V vseh Vestnikih DIS so objavljeni tudi podatki o umrlih članih DIS, ki pa jih žal ne posredujejo vse Krajevne organizacije DIS. Vestnik DIS je pomemben informator za člane DIS in druge, ki se ukvarjajo z vprašanji žrtv druge svetovne vojne. Od junija 2001 do junija 2005 je izšlo 20 števil Vestnika DIS. Vestniki DIS so pomembna kronika vseh pomembnejših aktivnosti DIS.

Informativno-založniška dejavnost

Društvo izgnancev Slovenije je izdalo posebno brošuro o oblikah nasilja madžarskega okupatorja. Teh podatkov doslej še ni nihče zbral. V septembru 2003 je izšla knjiga Spomini in pričevanja, v obsegu 500 strani. V prvem poglavju

Delegati skupščini DIS 30. 6. 2005. (Foto: J. Pintarič)

so kronološko popisana prizadevanja in dosežki Društva izgnancev Slovenije, nato pa sledi 223 pretresljivih zgodb izgnancev, prisilnih delavcev in beguncev. Ta besedila ilustrira tudi okoli 80 fotografij izgnanskih taborišč, skupinskih slik izgnanih otrok in fotografije o prisilnem delu.

V maju 2005 je izšla knjižica **Pomniki našega trpljenja v letih 1941 1945 in v spomin umrlim in izgnanstvu**, ki zajema vse spomenike, plošče in druge pomnike, postavljene izgnancem doslej. V maju 2005 je Društvo izgnancev Slovenije izdalo tudi brošuro o **predpisih za delovanje Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 in zakonih, ki zagotavljajo status in pravice slovenskih izgnancev, beguncev in drugih upravičencev**. Ponatisnjena je bila tudi brošura o **muzeju slovenskih izgnancev** na rajhenburškem gradu. Za tisk je pripravljena **druga knjiga Spominov in pričevanj**, ki bo izšla jeseni 2005.

FINANČNO-MATERIALNO POSLOVANJE

Poslovni računi

V zvezi z urejanjem finančnega poslovanja Krajevnih organizacij DIS in možnostjo odpiranja **transakcijskih računov** za vsak KO DIS posebej smo imeli več razgovorov z Novo Ljubljansko banko, Celjsko in Gorenjsko banko. Bankam smo posredovali gradiva in pooblastila, da smo za Krajevne organizacije DIS lahko odprli transakcijske račune.

Iz analize finančno-materialnega poslovanja Društva izgnancev Slovenije in njegovih organov je razvidno, da so bili vloženi veliki napor tako vodstva Skupščine DIS, Izvršnega odbora DIS kakor tudi Krajevnih organizacij DIS, da so bili planirani prihodki doseženi in celo preseženi ter da sta bila program in poraba skladna z razpoložljivimi sredstvi.

Treba je poudariti, da se je lahko veliko dejavnosti uresničilo z razpoložljivimi sredstvi zato, ker se pglavitno strokovno delo in dnevne poslovodske aktivnosti v Društvu izgnancev Slovenije še vedno opravljajo prostovoljno oz. brezplačno.

Dejavnosti in programi, ki jih izvajajo Skupščina DIS in njeni organi, se delno financirajo s sredstvi, ki jih zagotavlja Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. To so naloge posebnega družbenega pomena, za katere se z ministrstvom vsako leto posebej sklne pogodba. Drugi vir prihodka so prispevki za Vestnik in del članarine, ki jo odvajajo Krajevne organizacije DIS za izvajanje skupnih programov DIS.

Izvršni odbor Društva izgnancev Slovenije se z vsemi svojimi organi lepo zahvaljuje vsem predsednikom in odborom Krajevnih organizacij DIS za požrtvovalno, ustvarjalno, humano in plemenito delo in prijateljsko sodelovanje pri naših skupnih prizadevanjih, s čimer smo tudi dosegli, da je Društvo izgnancev Slovenije 1941 1945 postalo priznано in spoštovano civilno družbeno gibanje, ki deluje v korist slovenskih izgnancev, prisilnih delavcev, beguncev in drugih žrtev vojnega nasilja.

Društvo izgnancev Slovenije 1941 1945 se zahvaljuje vsem, ki so po svojih močeh prispevali, da smo obnovili strehe dela grajskih hlevov in jih s tem ohranili kot pomnik na eno največjih tragedij v zgodovini slovenskega naroda. Posebna zahvala je namenjena mariborski škofiji, ki je kot lastnik dela hlevov dala ta objekt Društvu izgnancev Slovenije v brezplačen najem za dobo 99 let.

Pričakujemo, da bodo naša prizadevanja pri nadaljnji obnovi tega objekta v prihodnje podprli tudi državni organi, lokalne skupnosti in druge organizacije.

Hvala vsem, ki ste sodelovali in pomagali pri uresničevanju programov in obravnavanih akcij celotne organizacije Društva izgnancev Slovenije.

*Ivica Žnidaršič, prof.
predsednica DIS*

Iz razprave na skupščini Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 30. junija 2005

Mira Zalar, predsednica NO DIS:

Rada bi pohvalila skrbno pripravljena gradiva za današnjo sejo in menim, da zaslužijo vsi organi Skupščine DIS in predsednica DIS vso pohvalo

Veronika Kljun iz Kočevja:

Posebno smo lahko zadovoljni, da še danes sprejemamo program dela za leto 2006, ker bomo delo lahko usklajevali v KO DIS. Menim, da bi težko našli društvo, ki bi opravljalo tako obsežen program.

Jožica Stezinar iz Čateža ob Savi:

Poročilo kaže, kako veliko delo je bilo opravljeno. Predlagam, da se v DIS vključi čim več svojcev in da vsi člani prejemajo Vestnik DIS. Podpiram predlog, da ostane ta članarina in prispevek za Vestnik enaka tudi v letu 2006.

Alojz Zega iz Komna:

Sprašujem, ali je v Ženevi kakšna institucija, kamor se lahko pritožijo tisti, ki še niso dobili prvega obroka odškodnin za prisilno delo.

Marjan Kranjc iz Ljubljane Šiška:

Delu našega društva lahko damo veliko priznanje. Prejšnja država nas ni priznala, samostojna država Slovenija pa se je tudi branila uveljaviti naše pravice. Premalo se pojavljamo v medijih. Spomin na našo tragedijo se ne sme izgubiti, zato bi morali več narediti v šolah, da bodo bodoče generacije vedele, da so nas izgnali nacisti in fašisti. Muzej izgnancev v Brestanici mladina premalo obiskuje. Predlagam, da se v zvezi s tem DIS tesneje poveže z ministrstvom za šolstvo.

Vlado Kovačič iz Ormoža:

Predlagam, da bi se vsi predsedniki KO DIS povezali z ravnatelji osnovnih in srednjih šol in se dogovorili, da bi v šolah več govorili o izgonu Slovencev in genocidni politiki do nas med drugo svetovno vojno. Predlagam tudi, da še naprej obnavljamo del grajskih hlevov.

Vlado Macur z Raven na Koroškem:

Predlagam, da Izvršni odbor DIS da smernice, kaj storiti s številnimi gradivi in kam z njimi, kam jih dati v arhiv, da se ne bi porazgubila.

Inka Gorečan iz Ljubljane Moste-Polje:

Naši člani sprašujejo, ali je res, da nekateri dobivajo odškodnine za gmotno škodo, tudi če premoženja niso zaplenila nemška podjetja. Nekdo je rekel, da se želi zmanjšati pomen muzeja na rajhenburškem gradu. Na Upravni enoti nam ne dajejo podatkov o umrlih. Predlagam, da se pojavlja v sredstvih javnih občil več informacij o naših pravicah in dejavnosti DIS.

Alojz Kramar iz Zagreba:

KO DIS Zagreb je manjša po številu in stara leto dni. Zahvaljujem se vodstvu DIS, posebno predsednici DIS, ki je največ pomagala, da smo se organizirali in ustanovili. Sedež imamo v Slovenskem domu v Zagrebu.

Alojz Vidic iz Srednje Dobrave:

Sem iz Gorenjske, bil sem v begunjskih zaporih. Moti me, da v Škofovih zavodih ni nobenega obeležja, pa tudi v Goričanah ne. Ta dva kraja bi morala dobiti spominsko obeležje, da bi mimoidoči vedeli, koliko ljudi je šlo skozi ti taborišči.

Vinko Gabršek iz Litije:

Predlagam, da skupaj s Komisijo za stike s kraji izgnanstva, ki jo vodi Zdenka Kaplan, napravimo napore, da bi na izgnanskem taborišču Gerlachheim odkrili ploščo, ker tamkajšnji prebivalci nič ne vedo o tem.

Jože Pograjec iz Polšnika:

Pri nas je kar precej starejših in bolnih članov DIS, ki bi potrebovali dodatno pomoč pri oskrbi na domu. Zato zelo podpiram predlog predsednice DIS, da bi poskušali dobiti v ta namen sredstva iz nemškega zakona »Spomin, odgovornost in prihodnost«.

Silva Marjetič z Bučke:

Na Bučki bomo imeli 16. julija območno slavnostno prireditev ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva in prvi pohod ob nemško-italijanski okupacijski meji od Telč do Bučke. Ob tej priliki bomo odprli tudi krajevni muzej o izgnanstvu iz naših krajev. Vabim vas, da pridete na pohod in na prireditev.

Sergej Ferrari iz Nove Gorice:

V Italiji je bilo za Slovence in Hrvate organiziranih 200 taborišč in konfinacij. Najhujša so bila: Rab, Gonars in Renicci. V Renicciju je pokopanih veliko Slovencev – Dolenjcev. Župan tega mesta bi rad, da bi se pobratili z Dolenjci.

Anka Tominšek iz Ljubljane:

Rada bi izrazila priznanje dosedanjemu vodstvu DIS in celotni organizaciji. Dejstvo je, in to neizpobitno, če ne bi bila ta organizacija tako dejavna, vsega tega, kar smo dosegli – izgnanci, begunci in druge žrtve vojnega nasilja – ne bi nikoli dosegli. Zato bi bilo treba objaviti vse te dosežke v posebnem zborniku. Pomembno je, da poslanec – **izgnanec mag. Franc Žnidaršič** postavlja poslanska vprašanja glede izterjave vojne škode od Nemčije in o delu Medresorske komisije. Vsi smo upokojenci, kar 520.000 nas je. Če bomo enotni, bomo dosegli tudi izboljšanje sistema usklajevanja pokojnin.

Mira Podgoršek iz Pišec - Globokega:

V Krajevnih organizacijah moramo obiskovati člane in ob pobiranju članarine in prispevka za Vestnik DIS doseči, da se včlanijo tudi svojci. Člani so zelo veseli, če jih obiščemo na domu in to v KO DIS Globoko - Pišce tudi delamo.

Zdenka Kaplan iz Novega mesta:

V boju za odškodnine za prisilno delo po nemškem in avstrijskem zakonu smo bili osamljeni. Tisti, ki so bili proti DIS, se sedaj hvalijo z našimi uspešnimi podatki. Skoraj vsi so že dobili drugi obrok. Pritožbe bodo reševali v Ženevi jeseni, tam deluje tudi pritožbena komisija, po kateri sprašuje g. Zega iz Komna, kot tudi za umrle. Spomine in pričevanja še zbiramo. Priporočam, da vnaprej naročite drugo knjigo Spominov in pričevanj, ki bo še letos izšla.

Valentin Cimprič iz Cerknice - Logatca:

Kakšna ironija je, da sosedi po 63. letih, odkar so vplivali na požig hiše in nas odpeljali na morišče, sedaj hočejo na zmagovalni oder. Prav je, da se je razprava o novih vojnih zakonih odložila, da ne bi izenačevali žrtev vojnega nasilja z vojaškimi formacijami, ki so sodelovale z okupatorji.

Jože Sumrak iz Radeč:

Vsi še ne vedo, da se renta ne šteje več med dohodnino in da lahko vsi, ki so jim jemali

varstveni dodatek, vložijo zahtevek na ZPIZ, da se jim ta ne trga več. Sprašujem, ali je možno od IOM dobiti seznam izgnancev, na katerih so delali medicinske poskuse. Klicala me je članica iz Rajnjega Sela in izrazila zadovoljstvo, da je bila ustanovljena KO DIS v Zagrebu, saj je uveljavila rento, ki je večja od pokojnine.

Roza Lavrinc iz Kamnika:

Nisem za to, da bi sodelavce okupatorjev izenačili z nami, ki smo bili v koncentracijskem taborišču in trpeli kot živina.

Ivica Žnidaršič, predsednica DIS:

Naj odgovorim še na nekatera vprašanja delegatov. Glede možnosti za vlaganje odškodnin za gmotno škodo po nemškem zakonu so bili vsi zainteresirani obveščeni neposredno in preko Vestnika DIS.

Društvo izgnancev Slovenije ne bo dovolilo, da bi se zmanjševala razstava o izgonu Slovencev, saj jo nameravamo še razširiti z izgonom Slovencev iz Avstrije in izgonu drugih narodov v času nacizma in fašizma.

V arhivih KO DIS ali lokalnih arhivih je treba shraniti vsa gradiva DIS ali pa gradiva vrniti na sedež DIS, da bi jih postopno uredili. Glede Vestnika je pomembno sproti pošiljati podatke o umrlih za objavo, hkrati se pa dogovoriti s svojci, da Vestnik DIS naprej dobivajo. Podatke o novih prejemnikih Vestnika je treba pošiljati na sedež DIS, da jih vključimo v seznam. Če kdo Vestnika ne dobi, je treba tudi takoj javiti na DIS, da ugotovimo vzrok.

Kar zadeva koncentracijska taborišča, naj povem, da je pri Zvezi združen borcev Slovenije poseben odbor, nimajo pa svoje organizacije ali društva.

O drugih vprašanjih je kar nekaj napisanega v mojem poročilu in v današnjem uvodu. Res je, da nimamo niti enega filma o vračanju slovenskih izgnancev skozi porušeno Evropo in da se premalo pojavljamo v učbenikih, knjigah in gradivih državnih organov. Zato smo res imeli vtis, da smo slovenski izgnanci in begunci ostali zunaj zgodovine, kar pa smo v minulih letih močno popravili.

Ferdinand Haler, podžupan občine Žalec:

Zelo prijetno sem presenečen in vesel, da sem lahko spremljal to konferenco. Tudi sam sem izgnanec, zato sem podprl postavitev spominskega obeležja v Žalcu. Radi bi dali vzgled tudi drugim županom, da podpirajo dejavnost Društva izgnancev Slovenije in ohranjajo aktiven spomin na zgodovinska dejstva.

Že na prireditvi v Rajhenburgu 4. junija, smo želeli predsednici DIS za vse njene napore izročiti sliko, ki jo je narisal naš častni občan Rudi Španzel, pa bom to storil sedaj.

Na skupščini DIS: v prvi vrsti predsednik KO DIS Žalec Ciril Blagotinšek in podžupan občine Žalec Ferdinand Haler, zadaj člana IO DIS Franc Vidmar in Ivan Bobič. (Foto: Z. Kaplan)

Novela zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

Po večmesečnih razpravah, v katerih so se kresala kopja in razvijale strokovne in nestrokovne polemike o primernosti in utemeljenosti predlaganih sprememb in dopolnitev zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, sta prevladali preudarnost in modrost, kar je prišlo do izraza tudi ob sprejemanju zakona v državnem zboru. Ta je končno zagledal luč sveta in velja od 30. 7. 2005 dalje. Upokojenci so že dalj časa opozarjali na neprimernost nekaterih zakonskih rešitev, še zlasti glede usklajevanja pokojnin, in zahtevali spremembe. Ob tem moramo omeniti veliko vlogo izganca, mag. **Franca Žnidaršiča**, vodje poslanske skupine DESUS, pri tem.

Katere so bistvene novosti?

Med najpomembnejše nedvomno sodi nov način usklajevanja pokojnin, ki je za upokojence boljši od sedanjega, saj se z njim želi zaustaviti nadaljnje padanje povprečne pokojnine v razmerju do povprečne plače oz. zagotoviti doslednejše usklajevanje pokojnin s plačili.

Po novi ureditvi se bodo pokojnine usklajevale dvakrat na leto, in sicer februarja (redna letna uskladitev) in novembra (uskladitev glede na rast plač v tekočem letu) s tem, da uskladitev velja od 1. januarja tistega leta, v katerem se bo opravila. Prva uskladitev, ki bo letos izvedena v novembru in bo morala upoštevati že izvedeni uskladitvi iz februarja in marca, pa bo veljala od 1. oktobra 2005. Pri novembrski uskladitvi se upošteva porast plač za obdobje januar-september tekočega leta v primerjavi s povprečno plačo za obdobje januar-december predhodnega leta in isto obdobje se upošteva za izračun porasta pokojnin, pri februarški uskladitvi leta 2006 pa se bo upoštevala rast v letu 2005 v primerjavi z letom 2004.

Druga pomembna sprememba se nanaša na dodatek za rekreacijo, ki se po novem imenuje letni dodatek in se bo postopoma povečeval. In to najmanj za toliko odstotkov, kot je za zaposlene v javnem sektorju. Letni dodatek je določen v dveh različnih višinah (višji znesek za uživalce nižjih pokojnin). Za leto 2005 znaša višji dodatek 79.761 SIT, nižji pa 48.601 SIT. Skladno z novelo zakona naj bi upokojenci razliko med že izplačanim dodatkom in novim zneskom prejeli že ob koncu avgusta.

Mnogi se bodo razveselili tudi nove ureditve glede dela vdovske pokojnine, ki razširja krog upravičencev do te pravice.

Postopoma se bo namreč odpravil premoženjski cenzus za priznanje pravice do dela vdovske pokojnine, tako da jo bodo lahko do leta 2009 uveljavili vsi uživalci starostne ali invalidske pokojnine. S tem v zvezi je treba posebej poudariti, da je do dela vdovske pokojnine (znaša 15 % zneska vdovske pokojnine) upravičen le tisti upokojenec oz. upokojenka, ki se odloči, da bo obdržal(a) svojo starostno ali invalidsko pokojnino, torej se ni odločil(a) za uveljavitev pravice do vdovske pokojnine, ki bi bila zanj(o) ugodnejša. Višina dela vdovske pokojnine pa je z zakonom tudi limitirana, saj skupno izplačilo lastne pokojnine in dela vdovske pokojnine ne sme presegati starostne pokojnine moškega, odmerjene od najvišje pokojninske osnove za 40 let pokojninske dobe.

Končno naj omenim še tiste rešitve, s katerimi se odpravlja dosedanja ureditev o znižanju pokojnin glede na dodatne dohodke uživalca pokojnine, ki še ni dopolnil z zakonom določene polne starosti. Gre za črtanje 183. in 184. čl. zakona, kar bo razveselilo še zlasti mlajše upokojence, ki so v skladu s svojo delazmožnostjo še vedno aktivni. S črtanjem omenjenih dveh členov je v bistvu odpravljena dvojna obdavčitev, ki bi ji bili sicer upokojenci izpostavljeni, ker bi od prejemkov za delo po upokojitvi morali najprej plačati dohodnino, kasneje pa bi se jim lahko še zaradi istih prejemkov zmanjšala pokojnina. Sicer pa je bila do sedaj veljavna ureditev tudi zelo komplicirana v izvedbenem smislu.

Nenazadnje je treba omeniti tudi spremembe, ki zadevajo organe upravljanja ZPIZ. Namesto skupščine in upravnega organa bo v prihodnje le en organ – Svet zavoda, ki bo imel 27 članov, manj kot skupščina (30). Tem spremembam so upokojenci, sindikati in delodajalci nasprotovali, pa ne le zaradi tega, ker bodo v prihodnje imeli manj predstavnikov, vlada pa več kot doslej. Njihovi argumenti so bili sistemske narave; zavzemali so se za krepitev avtonomije na tem področju, ki je izrednega pomena za socialno varnost vse večjega števila prebivalstva v naši lepi domovini.

Ostale novosti pa zadevajo predvsem določitev zavarovalnih osnov za nekatere skupine zavarovancev in naknadno plačilo prispevkov, kar naj prispeva h krepitvi načela vzajemnosti in pravične solidarnosti.

Anka Tominšek

Poslanska pobuda

Mag. **Franč Žnidaršič**, vodja poslanske skupine DESUS, je postavil poslansko vprašanje v zvezi z vojno škodo:

Vlada Republike Slovenije je 19. junija 2003 sprejela stališče, da je dogovor z Republiko Nemčijo o poplačilu nematerialne in materialne škode, nastale v drugi svetovni vojni, nezaključen in da je s tem v zvezi vprašanje poplačila materialne škode iz druge svetovne vojne državljanom še vedno odprto. Sprejela je tudi dva sklepa, in sicer, da je imenovala medresorsko komisijo, ki naj bi zbrala ustrezne podatke in pripravila podlage oziroma usmeritve za naslednje korake vlade Republike Slovenije pri reševanju tega zelo perečega vprašanja.

Do sedaj je medresorska komisija, v kateri imajo predstavnike ministrstvo za pravosodje, ministrstvo za gospodarstvo, ministrstvo za delo, družino, socialne

zadeve, ministrstvo za finance in zunanje zadeve, zasedala 3-krat, kolikor je splošno znano, in pripravila oziroma zbrala bogato gradivo na to temo. Ministra za pravosodje, ki je določeno, da vodi to medresorsko komisijo, sprašujem: Ali in kdaj bo nadaljevala z delom ta medresorska komisija?

Če pa je že začela oziroma nadaljevala delo, pa me zanima, kar ni splošno znano, v kakšni smeri gredo njene priprave oziroma v kakšni smeri naj bi vlada Republike Slovenije napravila korake, da bi se ta stvar premaknila z mrtve točke. Pri tem naj poudarim, da upravičenci v glavnem ne želijo obremeniti s poplačilom vojne škode proračuna Republike Slovenije, in da večina njih v glavnem pričakuje od vlade Republike Slovenije, da bo odprla in na novo pričela pogajanja z Republiko Nemčijo za poplačilo odškodnine, ki presega 6 milijard ameriških dolarjev in ni bila nikoli plačana.

Sklepi programsko-volilne skupščine DIS, 30. junija 2005

1. Delegati Krajevnih organizacij Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 (DIS), zbrani na redni letni skupščini DIS 30. junija 2005, so sprejeli poročilo in informacijo predsednice DIS o dejavnosti Skupščine DIS za obdobje junij 2001–junij 2005 in izrazili pohvalo organom Skupščine DIS za delo v minulem štiriletnem obdobju, predvsem pa predsednici DIS prof. Ivici Žnidaršič.
2. Delegati so razpravljali o finančno ovrednotenem predlogu programa Skupščine DIS za leto 2006 in ga sprejeli. Posebno so pohvalili program širjenja znanj in vedenj o izgonu Slovencev in genocidni politiki okupatorjev do slovenskega naroda med drugo svetovno vojno.
3. Delegati so sprejeli tudi programske usmeritve do leta 2009 in naložili Izvršnemu odboru DIS, da jih za vsako leto posebej opredeli, kot je to že storjeno za leto 2006.
4. Delegati so sprejeli sklep, da se nadaljuje skrb za nadaljnjo obnovo grajskih hlevov in pridobivanje donatorjev ter po možnosti do junija 2006 obnovi fasado in notranje zidove, do leta 2008 pa uredi še notranjost s pogradi in drugim prikazom taborišča iz leta 1941.
5. Izvršni odbor DIS naj imenuje odbor za notranjo ureditev grajskih hlevov, da bodo postali sestavni del spominskega objekta na grajski posesti.
6. Sprejeto je bilo priporočilo, naj se krajevne organizacije DIS povežejo z direktorji Zdravstvenih domov, kjer zaračunavajo proslcem pregled ob vlogah za klimatsko zdravljenje, da tega ne bi več zaračunavali.
7. Delegati so posebej naglasili potrebo, da se z vsemi sredstvi dosežejo uzakonjene pravice do povrnitve gmotne škode, povzročene med drugo svetovno vojno, in vpliva na učinkovito delo Medresorske komisije Vlade RS za obravnavanje vprašanj vojne škode. Ministru dr. Lovru Šturmu naj se izroči o tem gradivo, ki so ga dobili že njegovi predhodniki. IO DIS bo začel z vsemi poslanci intenzivne pogovore o gmotni škodi.
8. Delegati so se strinjali, da bi se lahko tiste Krajevne organizacije DIS, ki imajo člane DIS iz več občin, preimenovala v Območne organizacije DIS. To je že jasno napisano v pravilih Krajevnih organizacij DIS, ki jih je 25. aprila 2005 sprejel Izvršni odbor DIS.
9. Delegati so že na skupščini DIS leta 2002 in 2004 priporočili vsem krajevnim organizacijam DIS, naj se bolj zavzemajo, da se bodo v članstvo DIS vključili tudi svojci in potomci slovenskih izgnancev, beguncev, prisilnih delavcev in drugih žrtev vojnega nasilja, da bi se zgodovinski spomin na tragedijo genocidne politike do Slovencev med drugo svetovno vojno prenašal na mlade rodove. V letu 2006 naj Izvršni odbor DIS pripravi celovito analizo članstva DIS in posebej tudi pregled članov – svojcev.
10. Gojiti in poglobljati sodelovanje s kraji izgnanstva in skrb za grobove slovenskih izgnancev v tujini ter organizirati izlet v kraje izgnanstva enkrat na leto.
11. Podpora Krajevnim organizacijam pri odkrivanju spominskih obeležij doma in na tujem. Odkrivajo naj se v imenu Društva izgnancev Slovenije, saj so izgnanci po vsej Sloveniji. Postavitev spominskih plošč na Škofovih zavodih v Šentvidu in v Goričanah.
12. Izdajati brošure in knjige o izgnanstvu, zbirati gradivo o izgnanstvu. Pisati spomine iz izgnanstva in jih izdati v knjigi, da se ohranijo.
13. Organizirati in propagirati pohode ob okupacijski meji. To naj bi bilo v programih vseh turističnih odborov ali uradov, da se ta meja ne bi pozabila. Na te pohode povabiti tudi mladino.
14. Nadaljevati mednarodne aktivnosti; muzej izgnancev v Rajhenburgu naj bi postal evropski muzej izgnanstva – žrtev nacizma in fašizma v letih 1941–1945.
15. Ob 15. obletnici DIS-a izdati publikacije, kjer bo prikazano delo, ki je bilo opravljeno za doseg pravic naših članov in drugih žrtev vojnega nasilja.
16. Zgodovinska dejstva o izgonu naj bi prišla tudi v učbenike; morali bi se več pojavljati v medijih - npr. Omizje o tej problematiki.
17. IO DIS naj nadaljuje urejanje arhiva DIS in dokumentacijskega centra DIS, ki bi ga odprli v letu 2006.
18. IO DIS naj dalje organizira seminarje o izgonu Slovencev za profesorje zgodovine na srednjih in osnovnih šolah. KO DIS naj vzpostavijo stik z ravnateljmi šol in jim posredujejo gradiva o izgnanstvu ter sodelujejo na učnih urah o izgonu Slovencev.
19. Izgnancev, taboriščnikov, beguncev naj v vojnih zakonih ne izenačijo s tistimi, ki so sodelovali z okupatorjem.
20. Delegati so pooblastili Izvršni odbor DIS, da na podlagi razprave sklepe še dopolni in jih v skrajšani obliki objavi v Vestniku DIS.

*Delegati Skupščine Društva izgnancev Slovenije 1941–1945
30. junija 2005*

Programske usmeritve za delovanje Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 za obdobje junij 2005–junij 2009

Pri opredeljevanju programskih usmeritev za prihodnje delovanje izhajamo iz nalog, ki smo si jih zastavili za preteklo obdobje in niso bile v celoti uresničene oziroma jih je treba nadaljevati. Razumljivo je, da je težišče le na najaktualnejših nalogah, ki pa jih bo treba z vsakoletnimi programi konkretizirati. Smernice so namreč podlaga za delo tako organov DIS in njegovih komisij kot tudi Krajevnih organizacij DIS. Zastavljene so tako, da vsem omogočajo ustvarjalno aktivnost pri uresničevanju zastavljenih ciljev.

Prizadevanja za uveljavitev novih pravic in za uspešno uveljavljanje že priznanih

Težišče naših prizadevanj bo oblikovanje in sprejetje zakonodajnih rešitev, s katerimi bo žrtvam vojnega nasilja, izgnancem in beguncem priznana pravica do odškodnine za materialno škodo, ki jim jo je okupator (nemški, italijanski in madžarski) povzročil med drugo svetovno vojno. DIS si namreč že dolgo prizadeva, da bi se končno rešilo tudi to vprašanje, in je pristojnim državnim organom že predložil obsežno dokumentacijo kot podlago za sprejetje ustreznih rešitev. Tudi v prihodnje bomo članom našega društva, kot tudi drugim, ki se bodo obrnili na nas, pomagali pri uveljavljanju pravic v skladu z zakonom o žrtvah vojnega nasilja in v skladu z nemškim zakonom Spomin, odgovornost in prihodnost ter avstrijskim zakonom.

Mednarodna dejavnost

Tudi v prihodnje bomo redno sodelovali z Mednarodno organizacijo za migracije v Ženevi, da bi žrtve vojnega nasilja čim hitreje uveljavile svojo pravico do odškodnine za prisilno delo po že omenjenem nemškem zakonu. Prizadetim bomo pomagali pri sestavljanju pritožb, če bomo menili, da so le-te utemeljene. Prav tako si bomo prizadevali, da bi upravičenci lahko uspešno uveljavili odškodnino za materialno škodo v skladu z nemškim zakonom »Spomin, odgovornost in prihodnost«.

Za uspešno uveljavljanje pravic po nemškem zakonu je potrebno tudi dobro sodelovanje z Mednarodno poizvedovalno službo oz. dokumentacijskim centrom v Arolsen v Nemčiji. Ker je v tem centru največji svetovni arhivski center o žrtvah druge svetovne vojne, ki hrani okrog 50 milijonov kartotek o žrtvah nacizma in fašizma, tudi slovenskih, bomo organizirali ekskurzije v ta center.

Sodelovali bomo tudi s kuratorijem v Berlinu, še posebej v zvezi s financiranjem nekaterih projektov, za katere le-ta zagotavlja potrebna finančna sredstva. Poglobili bomo tudi naše sodelovanje z avstrijskim Skladom sprave, saj dosedanje izkušnje kažejo, da je bilo le-to uspešno in nam lahko koristi tudi v prihodnje. Nadaljevali bomo dosedanja prizadevanja za povezovanje s sorodnimi organizacijami v Nemčiji, Italiji, Franciji, Poljski, Češki in drugih evropskih državah, katerih prebivalci so doživeli podobno usodo kot slovenski izgnanci, z namenom, da bi oblikovali evropski odbor žrtev nacizma in fašizma v letih 1941–1945. **Zavzeli se bomo, da bi ta odbor imel domicil v Sloveniji, kjer je bilo, glede na število prebivalcev, največ izgnancev.**

Zavzemali se bomo za to, da bi muzej izgnancev v Brestanici postopoma prerasel v mednarodni muzej z evropsko vsebino. Za vse predstavnike tujih predstavništ

in ambasad, ki so akreditirani v Sloveniji, bomo organizirali ogled tega muzeja in ogled grajskih hlevov, skozi katere je moralo v nasilni izgon več kot 60.000 Slovencev.

Nadaljevali bomo sodelovanje z Zvezo slovenskih izseljencev v Celovcu in Krajevno organizacijo DIS v Zagrebu, katere člani so Slovenci, ki živijo na Hrvaškem. Aktivno bomo pomagali pri organizaciji izletov v Srbijo, v kraje, v katerih so med drugo svetovno vojno živeli naši izgnanci. **Poglobili bomo stike z nekaterimi župani mest** v tujini, kjer so bila izgnanska taborišča, ter sodelovali pri organiziranju izletov v kraje izgnanstva in poskrbeli, da bo tragedija izгона Slovencev opisana tudi v nemških in drugih evropskih časopisih.

Sodelovali bomo z župani nemških mest, kjer še niso urejeni grobovi slovenskih izgnancev, in podpirali sprejemanje spoznamov o urejanju vojnih grobov tudi z Italijo, Poljsko in državami nekdanje Jugoslavije, kjer grobišča slovenskih izgnancev še niso urejena. Zavzeli se bomo, da bi v tem mandatnem obdobju odkrili pomnika v dveh izgnanskih taboriščih v Nemčiji kot tudi pomnik v Italiji.

Ohranjanje zgodovinskega spomina na razkositanje Slovenije, raznarodovalno politiko in izgon Slovencev v letih 1941–1945

Prizadevali si bomo, da bi muzej slovenskih izgnancev na rajhenburškem gradu postopoma postal evropski muzej in da bi sedanjo zbirko razširili. V ta namen smo že pridobili številne dokumente in slikovno gradivo o izgonu koroških Slovencev iz Avstrije, prizadevali pa si bomo za pridobitev spominskega gradiva tudi iz drugih držav, Poljske, Češke, Italije, Francije itd.

Nadaljevali bomo aktivnosti za dokončanje obnove dela grajskih hlevov v Brestanici, v katerih je bilo leta 1941 največje zbirno taborišče za izgon Slovencev. Trudili se bomo za pridobivanje sredstev od donatorjev, da bi lahko obnovili fasado in notranje zidove grajskih hlevov.

Nadaljevati bo treba zbiranje spominov, pričevanj, slikovnega gradiva in predmetov iz izgnanstva, kar bomo objavljali v posebnih brošurah oziroma z njimi dopolnjevali dokumentacijsko gradivo v muzejih in drugih institucijah, ki razpolagajo s podatki o izgonu Slovencev med drugo svetovno vojno.

Tudi v prihodnje bodo DIS kot tudi krajevne organizacije skrbeli za organiziranje prireditev ob dnevu izgnancev na ravni države in v posameznih okoljih. V okviru ohranjanja zgodovinskih dejstev in spomina na razkositanje in okupacijo Slovenije bodo organizirani tudi pohodi ob nemško-italijanski okupacijski meji.

Društvene aktivnosti in organizacijska dejavnost

Uspešno delovanje DIS kot celote temelji na dobrem in uspešnem delu krajevnih organizacij. Za to bo Izvršni odbor tudi v prihodnje skrbel za usklajevanje tistih aktivnosti oziroma nalog, ki so skupne vsem krajevnim organizacijam. Pomagal bo tudi pri ustanavljanju novih krajevnih organizacij in njihovem povezovanju v območne odbore, kjer je to potrebno. Posebno skrb bomo namenjali izvajanju projektov za pomoč osamelim, ostarelim in invalidnim članom DIS. Ker so za uspešno delovanje te aktivnosti nujno

potrebni prostovoljci, bomo organizirali posebne tečaje za njihovo usposabljanje. Prostovoljci bodo lahko svoje naloge uspešno izvajali le v sodelovanju s socialnimi centri, patronažno službo, humanitarnimi organizacijami, še zlasti z organizacijami RK in Društvu upokojencev. Za izvedbo teh nalog bomo pripravili projekt oskrbovalnih programov, namenjenih žrtvam fašizma in nacizma, in ga poslali kuratoriju v Berlin za sofinanciranje. Za koordiniranje aktivnosti krajevnih organizacij bomo imenovali posebno skupino, ki jim bo v pomoč.

Dalje bomo organizirali seminarje za predsednike in blagajnike Krajevnih organizacij kot tudi za profesorje zgodovine na osnovnih in srednjih šolah. Posebno pozornost bomo namenili obeleževanju 15. obletnice ustanovitve DIS. Društvo je bilo ustanovljeno 9. junija 1991 in ob tem jubileju bomo pripravili tudi razstavo fotografij iz dejavnosti društva.

Nadaljevati bo treba tudi z urejanjem arhiva DIS. Ker gre za obsežno arhivsko gradivo, ga bomo del posredovali Arhivu RS, preostalo pa bo v informacijskem centru DIS-a in na voljo mladim na srednjih, višjih šolah in univerzah za pripravo seminarskih, diplomskih in magistrskih nalog ter doktorskih disertacij.

Publicistična in založniška dejavnost

Nadaljevali bomo s prizadevanji za vsebinsko kvalitetno glasilo DIS – Vestnik, ki naj bi izšel najmanj petkrat na leto v obsegu od 8 do 12 strani in nakladi okrog 10.000 izvodov.

V okviru založniške dejavnosti bo DIS sodeloval pri izdajanju brošur o izgnanstvu, ki jih pripravljajo Krajevne organizacije DIS.

Posebna pozornost bo namenjena izdaji brošure o obnavljanju grajskih hlevov in prizadevanjih za ohranitev tega spomenika o tragediji izgnanstva. Posebej naj opozorimo tudi na izdajo informativnega gradiva ob 15. obletnici ustanovitve društva, ki bo prikazal dejavnost društva v minulih petnajstih letih.

Financiranje

Društvo izgnancev Slovenije 1941–1945 se bo tudi v obdobju 2005–2009 dalje sporazumevalo z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve za sofinanciranje tistih dejavnosti Društva izgnancev Slovenije, ki so posebnega družbenega pomena. Posebej si bomo prizadevali za pridobivanje sponzorjev in donatorjev za sofinanciranje društvenih programov, nadaljnjo obnovo grajskih hlevov in vsebinsko obeleževanje 15. obletnice delovanja Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 in drugih spominskih dogodkov, povezanih z uveljavljanjem pravic. Del sredstev zagotavljajo tudi člani DIS s članarino, ki pa je majhna in ne pokriva stroškov društvenih dejavnosti, ki jih za člane opravljajo organizacije DIS.

Zaključek

Delegati Krajevnih organizacij DIS, zbrani na programsko-volilni skupščini Društva izgnancev Slovenije 30. junija 2005, pooblaščajo Izvršni odbor DIS, da skladno s predlogi, sprejetimi na skupščini, dopolni programska izhodišča za dejavnost Skupščine, Izvršnega odbora in njegovih organov za obdobje 2005–2009.

*Društvo izgnancev Slovenije
Ivica Žnidaršič, prof.
predsednica*

Prva seja vseh novoizvoljenih organov skupščine Društva izgnancev Slovenije 1941–1945

V Ljubljani je bila 12. septembra prva skupna seja vseh novoizvoljenih organov Skupščine Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 z naslednjim dnevним redom:

1. Konstituiranje Nadzornega odbora in Častnega razsodišča Skupščine DIS ter imenovanje komisij Izvršnega odbora Društva izgnancev Slovenije
2. Sklepi Skupščine DIS z dne 30. junija 2005
3. Sistem dela na sedežu Društva izgnancev Slovenije v Ljubljani
4. Uresničevanje programa Skupščine DIS in njenih organov od septembra do decembra 2005
5. Ukrepi za sofinanciranje spomeniške in arhivske dejavnosti o izgonu Slovencev v letih 1941–1945
6. Sodelovanje z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve o sofinanciranju programov DIS posebnega družbenega pomena
7. Priprave na 18. Mednarodni kongres Federacije starejših EURAG
8. Priprave na strokovno ekskurzijo v največji dokumentacijski center žrtev druge svetovne vojne, v Arolsen
9. Vestnik DIS št. 60 – september 2005
10. Razne informacije in tekoče zadeve.

Navzoči so bili vsi člani Izvršnega odbora, Nadzornega odbora in Častnega razsodišča Skupščine Društva izgnancev Slovenije 1941–1945.

Prireditve na Bučki ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva in prvi pohod ob nemško-italijanski okupacijski meji od Telč do Bučke

V soboto 16. 7. 2005 je bila na Bučki slavnostna prireditve ob 60. obletnici vrnitve prebivalcev iz izgnanstva in begunstva. V začetku novembra 1941 so namreč vse krajeane Bučke in okoliških vasi Jarčji Vrh, Močvirje, Gorenje in Dolenje Radulje, Dule, Štrit in Zaboršt izgnali. V izgnanstvu jih je umrlo 56, o čemer priča plošča na kulturnem domu, ki so jo odkrili leta 1995. Tedaj so postavili tudi mejni kamen kot opomin, kako so Nemci in Italijani leta 1941 razkosali te kraje severne Dolenjske. O dogodkih med drugo svetovno vojno in prizadevanju za uveljavljanje statusa in pravic slovenskih izgnancev in beguncev je spregovoril slavnostni govornik, poslanec DZ in rojak Bučke, mag. Franc Žnidaršič.

Predsednica KO DIS Bučka **Silva Marjetič** pa je govorila o ustanovitvi prve KO DIS Bučka 1. novembra 1991 in o zborovanjih v tem kraju, povezanih z uveljavljanjem pravic slovenskih izgnancev, beguncev in drugih žrtev vojnega nasilja. Pri teh aktivnostih DIS so sodelovala vsa krajevna društva in organizacije, zato so prejeli pohvale Društva izgnancev Slovenije, ki jih je izročila **Ivica Žnidaršič**, predsednica DIS.

Na prireditvi ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva na Bučki in prvem pohodu ob nemško-italijanski okupacijski meji od Telč do Bučke 16. julija 2005 je bilo veliko udeležencev. (Foto: Hočevnar)

V počastitev 60. obletnice vrnitve iz izgnanstva in begunstva je bil ta dan **prvi pohod ob nemško-italijanski okupacijski meji od Telč do Bučke**. Pohodnike sta na začetku pohoda na Telčah pozdravila **Janez Komljanec, podpredsednik DIS, Anton Zupet, župan občine Škocjan in Silva Marjetič, predsednica KO DIS Bučka**.

Na Telčah in Bučki so izvajali bogat kulturni program: MePZ Dobrava, Moška skupina Dobrava, Godalni trio Viva iz Trebnjega ter recitatorke Andreja Kocjan, Bernarda Zorko in Sabina Lekše. Voditelja programa sta bila Jelka Tršinar in Metod Blatnik.

Na prireditvi na Bučki so sodelovali tudi praporščaki DIS iz Rake, Studenca, Boštanj, Sevnice, Novega mesta, Šentjanža, Polja ob Sotli, Litije in Ljubljane.

Prireditve je pripravila Krajevna organizacija Društva izgnancev Bučka ob pomoči drugih krajevnih organizacij in društev ter občine Škocjan.

Iz slavnostnega govora mag. Franca Žnidaršiča

»Tudi s pohodom ob tem delu medvojnega nemško-italijanske meje od Telč do Bučke želimo proslaviti 60. obletnico zmage nad nacizmom in fašizmom pa tudi 60.

obletnico vrnitve izgnancev v domovino. Organizacija že tradicionalnega pohoda od Murenc do Telč in danes naprej do Bučke ima namen utrjevati zgodovinski spomin o premalo znanem izgnanstvu, o nacifašistični nameri, da tudi na ta način čimprej dobesedno zbrise slovenski narod. Po razpadu bivše Jugoslavije so aprila 1941 tudi Bučko zasedli Nemci, kilometer stran pa so zakoličili okupatorsko mejo z Italijani. Nemško-italijanska meja je v začetku okupacije tekla okoli Mačkovca, kasneje se je spreminjala in potekala pod Stopnim, Staro Bučko in po dolini proti Resi, v oktobru 1941 pa se je premaknila bližje k Bučki in delila območje med Nemčijo in Italijo, tako da so bili kraji Bučka, Dolenje in Gorenje Radulje, Močvirje, Dule, Štrit, Jarčji vrh na območju, okupiranem z Nemci, vasi Jerman Vrh, del Zaboršta, Sleme in del vasi Dule pa na območju, kjer so bili okupatorji Italijani.

Že v aprilu in maju 1941 so prihajale na Bučko iz raznih krajev nemške strani številne družine in posamezniki, in s tem pobegnili na italijansko stran. Dejstvo, da v vsem času od nemške okupacije Bučke do izгона domačinov v začetku novembra 1941 niso niti Nemci niti Italijani na

Med pohodniki od Telč do Bučke je bil tudi novinar Dolenjskega lista Pavel Perc. (Foto: Hočevnar)

okupatorju, da ni dovolj okupirati ozemlje, če uporno ljudstvo tega ne prizna. Z napadom na Bučko je ta postala na Dolenjskem simbol upora slovenskega naroda proti nasilnemu izgnanstvu, simbol upora proti vsem načrtom uničenja slovenskega naroda. Občina Bučka je bila edina občina z izseljenega območja, iz katere je nemški okupator izgnal vse prebivalce. V Dolnjih in Gornjih Raduljah sta ostali po ena družina. Na naše domove so okupatorji že 22. do 24. novembra 1941 naselili 310 nemških prebivalcev, v glavnem kočevskih Nemcev iz Dolenje Brige, in ker je Bučka na hribu, spremenili njeno ime v Ober-tiefenbach.

Te drobne stvari navajam za naše potomce, za mlade ljudi, da bodo vedeli, kaj so morale prestati generacije pred njimi, da imamo danes kar dobro življenje in samostojno državo.

Slovenski izgnanci smo bili kot prve žrtve 2. svetovne vojne na naših tleh dolga leta zamočani in zapostavljeni, vsaj del te krivice je priznala in popravila šele samostojna slovenska država. Z ŽŽVN je dobilo določene pravice in odškodnino po posebnem zakonu nad 70.000 preživelih žrtev vojnega nasilja in večina med nami. Odprto je ostalo vprašanje materialne odškodnine, ki pa se je že začelo reševati, saj sem na poslansko vprašanje dobil od

ministra za pravosodje sporočilo, da medresorska komisija, ki je bila ustanovljena v letu 2003 in imela tri seje do nove vlade, nadaljuje delo, saj je na 4. seji letos spomladi pričela pripravljati podlage za zakon, ki naj bi vsaj do določene mere rešil zadevo. Pri tem ni mogoče mimo ugotovitve, da so vse pravice ŽVN tudi posledica velikih naporov in zahtev našega DIS-a in njegovega vodstva z mnogimi člani, ki si prizadevamo za to že desetletje in več.

Pridobljene pravice je treba tudi varovati, zato je prav, da imajo slovenske ŽVN v DZ svoje predstavnike, kajti le tam se odloča o njih. V tem smislu se želim posebej zahvaliti vsem, ki ste podprli naše kandidature in glasovali tako, da lahko sedaj in v prihodnje zagovarjamo naše skupne interese. S tem namenom smo se tudi v naši stranki DeSUS odločili za sodelovanje v vladni koaliciji, ker želimo tam storiti kaj dobrega za ljudi, za vas, za upokojence pa še posebej, saj smo včeraj izglasovali zakon, s katerim se bo izboljšal njihov materialni položaj.

Tako imamo še en razlog več za praznovanje, pohod na Bučki pa naj postane priložnost za še kakšno tako srečanje. Zahvaljujem se vam za povabilo, tako da vas lahko za konec še enkrat pozdravim v domačem kraju kot izgnanec, vaš poslanec in rojak.»

Na ostankih »piramid«, na katerih je bila postavljena opazovalnica ob nemško-italijanski meji na Slemenu nad Bučko, je mag. Franc Žnidaršič odkril ploščo, da bi mlade generacije vedele, kaj so okupatorji počeli v teh krajih. (Foto: Hočevnar)

meji ujeli nobene družine ali posameznika, kaže na izredno dobro organizirano pomoč krajanom, ki so bežali pred Nemci. Zaprli so le nekaj domačinov, ki so se vračali od meje, potem ko so bili begunci že na varnem.

Po 20. oktobru 1941, ko so Nemci izobesili plakate o izgonu krajanov v rajh, je iz Bučke in okoliških vasi pobegnilo na italijansko stran 18 družin in nekaj posameznikov, še več pa jih je to nameravalo storiti, vendar so Nemci s strogim nadzorom hiš, posebno na Bučki in v okolici svoje postojanke, to onemogočili.

Okupacijska meja je zelo prizadela ljudi, saj je ločevala družine, sorodnike, prijatelje, polja, gozdove, travnike, sadovnjake. Da bi meja postala neprehodna, so Nemci poleg žičnate meje postavljali še graničarske postaje in razgledne stolpe, o katerih še danes pričajo ostanki kamnitih piramid. Mejo so zaznamovali tudi s številnimi mejnimi kamni in zavarovali z minskimi polji.

Nemški okupator je po 100 km dolgem in 25 km širokem pasu ob meji z Italijo in NDH izgnal vse Slovence in na naše domove naselil kočevske Nemce.

Večino krajanov Bučke z okolico je okupator izgnal v času prvega napada na nemško postojanko na Bučki in po njem. Kljub temu je bila Bučka hudo svarilo in poduk

. Iz dejavnosti krajevnih organizacij DIS .

Slovesnost ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva v Podkrajju pri Hrastniku

V soboto, 2. julija 2005, je Krajevna organizacija DIS Hrastnik organizirala slovesnost ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva na svoje domove in odkritju spominske plošče v Podkrajju pri Hrastniku. Slavnostna govornika sta bila župan občine Hrastnik **Miran Jerič** in predsednica KO DIS Hrastnik **Marija Mejač**. Slavnostne prireditve so se udeležili tudi predstavniki Društva izgnancev Slovenije **Ivica Žnidaršič**, člana IO DIS **Albin Pražnikar** in **Anka Tominšek** ter predstavniki KO DIS iz Radeč, Trbovelj in Litije. Udeležence je pozdravil tudi predsednik KS **Andrej Ferk**.

Govor Marije Mejač, predsednice KO DIS Hrastnik, ob odkritju plošče v Podkrajju

Lepo pozdravljeni vsi, ki ste z nami ob dnevu spominjanja! Spominjanja na oddaljeni čas, na težki čas, ki nas je zaznamoval za vse življenje. Globoko v nas živi marsikaj, kar je zunanemu svetu in današnjemu skoraj nedojemljivo in tuje.

Nas izgnance, z lastnih domov pregnane na silo 6. decembra 1941, vežejo močne vezi. Pomagale so nam preživeti neusmiljeni vojni čas. Skupaj smo, kar nas je še ostalo. Oddaljenost dogodka je že mnoge odvzela iz naše sredine. Tu smo v glavnem tisti, ki smo bili takrat še otroci. Starši so se z nami vrnili domov in prekaljeni v potrpljenju postavljali domove na novo in znova.

Vse, kar jih že krije rodna zemlja, imam še danes v srcu živo pred seboj. Hvaležni smo jim za dar življenja, človeško in domoljubno ljubezen, zavedamo se, da moramo 60. obletnico konca narodove nesreče primerno proslaviti.

Vse je bilo treba zapustiti in oditi na pove-lje gestapa z vrhovnim vodjem Hitlerjem, ki je hotel nasilno in brutalno »narediti to deželo nemško«. Starši so nas majhne nesli ali vodili s seboj – jokali so, trpeli in trpeli, ko se je kamion s plahto oddaljeval od domačih krajev, nam milih dolin.

Preko zbirnega centra Rajhenburg, ali danes Brestanice, so nas odpeljali tja daleč, kjer nismo nikogar poznali, kjer nismo razumeli besed in kamor sploh nismo želeli.

Za cela štiri leta smo postali brezdomci, osovraženi tujci, ki smo morali ubogati na iztegnjen prst, vreščec ukaz ali celo na

udarec pendreka. Močna želja po vrnitvi nas je, 13 podkrajskih družin z 59 velikimi in majhnimi ljudmi, močno držala skupaj. Dajala je moč v brezupju, da smo zmogli preko upanja. Z edino željo: »Preživeti moramo, da bo na Slovenskem naš rod živel naprej. Nikoli več ne bomo podlaga tujčevi peti!«

Vrnitev je bila veličastno dejanje. Čeprav so bile naše domačije po hribih od Zidanega Mostu do Hrastnika ob povratku v tako žalostnem stanju, da bi se še kamen zjokal – ni bilo pritoževanja. Žuljev ob popravljanju domov ni bilo nikomur mar. Ko je mama spet zakurila domači štedilnik, ko se je iz dimnika prijazno dvignil dim, smo začutili: to je naš dom, tu smo doma. Vsak je po svojih močeh poprijel za delo – in vidite – splačalo se je.

Mi smo obstali in naš kraj ima danes drugačno – urejeno podobo. Spet si tu želijo živeti mladi, rastejo domovi in v družinah vriskajo otroci. Veselje je na vsakem koraku in tako je prav. Mogoče bo kdo rekel: Pa kaj je treba oživljati te nesrečne dogodke?! Pustimo jih že enkrat zgodovini! Tudi ta ima prav, a nam, ki smo bili takrat otroci in nismo razumeli, kaj se pravzaprav dogaja, so se materin jok, očetova jeza in žalost ter neusmiljena medsebojna ločitev res močno vtisnili v srce.

Otroška doživetja so namreč najmočnejša in vse, kar je bilo sprejeto preko čustvovanja, je v nas, izseljencih, pustilo nesrečno nelagodje za vse življenje.

Saj skušamo pozabiti, zmogli smo že tudi odpustiti, zmoremo tudi na novo graditi. Izkušenj iz vojne, izgnanstva, surovosti in nerazumnega sovraštva do vsega, kar ni arijske rase, pa še danes ne moremo razumeti. Spominsko ploščo postavljamo zato, da bi prihodnji rodovi znali varovati mir, blaginjo, medsebojno spoštovanje, materinsko besedo in lepo slovensko domovino.

Anton Medved je zapel: »Vem za deželo, prelepo slavi, vsak kdor jo pozna, jo visoko časti. Slovensko deželo jaz v mislih imam, nikdar je visoko dost čistkat (slavit) ne znam.

Zatorej, zatorej, resnico povem: Slovenski deželi enake ne vem!«

Za vsakega je najlepše tam, kjer se je rodil. In mi smo se rodili tu, zato: Dragi moji izgnanci, spoštovani visoki gostje, bližnji in daljni sorodniki, ljubi Podkrajci in vsi državljani Slovenije: Praznujmo in imejmo se lepo kot še nikoli!

Udeležili smo se proslave ob 60-letnici vrnitve iz izgnanstva

Člani DIS KO Kočevje smo se z veseljem udeležili proslave v Rajhenburgu dne 4. 6. 2005. Med našimi člani in svojci so bili z nami tudi župan občine Kočevje in poslanec DZ Janko Veber, predsednik ZB Kočevje Franci Korelc in predsednik Društva upokojencev Feliks Žagar s svojimi soprogami. Družbo s petjem pa so nam delale pevke skupine Odmev iz Kočevja.

S težkimi in žalostnimi občutki smo si ogledovali fotografije v Muzeju v gradu

Rajhenburg, kakor nas je tudi stiskalo pri srcu ob pogledu na prostore in pograde v obnovljenih hlevih. Marsikdo je ob tem pogledu občutil težke čase, katere je sam preživel v teh hlevih v času izгона. Vsi skupaj si želimo »nikoli več«, vendar ne smemo dopustiti, da bi se te grozote pozabile. Skupna fotografija ob hlevih pa nam bo v spomin.

Veronika Kljun

Člani KO DIS Kočevje v Brestanici

Člani KO DIS Domžale na spominski slovesnosti

Člani in članice Krajevnice organizacije Društva izgnancev Slovenije Domžale smo se tudi letos udeležili spominske slovesnosti ob 60. obletnici osvoboditve znanega koncen-

tracijskega taborišča Mauthausen ter se poklonili spominu številnih žrtev tudi iz Slovenije.

Vera Vojska

Člani KO DIS Domžale na spominski slovesnosti ob 60. obletnici osvoboditve koncentracijskega taborišča Mauthausen

Krajevna organizacija Trbovlje

V okviru občinskega praznika so se v mesecu juniju odvijale razne prireditve. Krajevna organizacija Trbovlje pa je praznovala 10. junija v okviru teh praznovanj vrnitev iz izgnanstva. V mestnem parku se je prireditve udeležilo okrog 150 ljudi. Sodelovali so pevski zbor Zarja, člani dramske skupine Svoboda in rogisti upokojenskega pevskega društva Trbovlje. Prireditve pa je povezovala članica Krajevnice organizacije Trbovlje. Slavnostni govornik je bil poslanec državnega zbora **prof. Aleš Gulič**. Opisal je zgodovino nemškega rajha in namere, zaradi katerih je bilo izgnanih 63.000 Slovencev. Člani dramske skupine Svo-

boda pa so brali spomine izgnancev, ki so jih zapisali člani krajevnih organizacij iz vse Slovenije in so bile objavljene v knjigi Spomini in pričevanja, ki je bila izdana leta 2003. Svojih spominov iz izgnanstva pa se je spominjal tudi **prof. Vekoslav Gučič**, član Krajevnice organizacije Trbovlje, in nanizal dogodke, ki jih je doživljal v izgnanstvu. Prireditve pa so polepšali člani pevskega zbora Zarja in mladi rogisti, katerim je bila to prva javna izvedba, odkar so začeli delovati.

Predsednica KO Trbovlje
Ljudmila Tolar

V Podkrajju v občini Hrastnik so 2. julija 2005 odkrili ploščo o izgnanstvu - v spomin in opomin. Na sliki od leve proti desni: župan občine **Miran Jerič**, predsednica KO DIS Hrastnik **Marija Mejač**, predsednica DIS **Ivica Žnidaršič** in član IO DIS **Albin Pražnikar**.

. Iz dejavnosti krajevnih organizacij DIS .

Občni zbor KO DIS Šentjanž

V nedeljo 13. marca se je na letnem občnem zboru v šentjanskem kulturnem domu zbralo veliko članov. Predsednica društva, **Rezka Repovž**, je pozdravila goste in člane: »Tople pomladi si želimo, srečni smo, ker živimo, in vsakoletnega srečanja se veselimo. Danes bomo pregledali, če smo kaj dobrega v letu 2004 naredili in prislunili načrtu dela društva v letu 2005. Na koncu boste lahko še kaj dodali, se pogovorili in se prijetno to popoldne imeli.« Prislunili smo kulturnemu nastopu učencev 3. razreda pod vodstvom **Marije Jezernik**. Hvala vam za čudovit nastop. Njihov zaključek s pesmijo Prižgite luči je prinesel sporočilo vsem v dvorani – tudi mi imamo lučke v srcih in prenašamo soj luči na mlajše rodove. Tajnica društva je sporočila, da je v letu 2004 umrlo 9 članov, 147 članov je plačalo prispevek za hleve, Vestnik dobiva 93 članov. Sledilo je blagajniško poročilo.

V novembru se je 33 članov udeležilo srečanja izgnancev in beguncev občine Sevnica, ob predstavitvi knjige »Huda leta« smo počastili praznik občine. Po topli malici smo se popoldne polni lepih vtisov vračali domov. V decembru smo obiskali 28 članov, starih nad 80 let, doma in v domu počitka. Priložnostno darilo in čestitke so jim polepšali praznične dni. Obiska so bili zelo veseli. Na občnem zboru smo sprejeli tudi program za delo v letu 2005. V aprilu bo tretji pohod od Murenc do Telč. Pokrovitelj je DIS, organizator KO DIS Šentjanž in Krmelj-Tržišče. Ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva bo 4. junija 2005 republiška proslava, ki jo organizira DIS v Brestanici, udeležili se je bomo tudi mi. **V soboto 16. 7. se bomo udeležili odprtja nove poti ob okupacijski meji od Telč do Bučke.** Častni član našega društva in naš

Člani KO DIS Šentjanž v Brestanici, 4. 6. 2005

Z gosti na občnem zboru v Šentjanžu

KS prispeva za delo KO DIS vsako leto 50.000 SIT. Nato je sledilo poročilo o delu za leto 2004. Ob razvitju prapora 30. novembra 2003 smo načrtovali akcijo, da bomo prispevali za žebličke. Na drogu našega prapora je sedaj pripetih 38 zlatih in 10 srebrnih žebličkov. Torej je akcija uspela, saj se zavedamo našega poslanstva. V aprilu smo sodelovali pri organizaciji pohoda od Murenc do Telč. V maju smo pod vodstvom Irene First spoznali grad Brestanica. Čas je prehitro minil. Spomini so oživele. Izleta se je udeležilo 27 članov. Z osebnimi vozili smo se udeležili srečanja ob dnevu izgnancev v Mostecu v Ljubljani.

rojak, prof. Janez Kos, načrtuje ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva, ob krajevnem prazniku meseca oktobra, razstavo o izgnanstvu in brošuro z našimi zgodbami, slikami in predmeti. Vsi člani so naprošeni, da poiščejo slike, zapišejo zgodbe. Slike bodo urejene. V decembru bomo zopet stisnili roko najstarejšim članom, jim zaželeli zdravja in dobre volje. K nalogam v tem letu štejemo tudi obisk članov, ki bodo praznovali okrogli jubilej ali več kot 95 let. Največ skrbi bo treba posvetiti vključevanju svojcev v naše vrste.

Odbor KO DIS Šentjanž

»Da, tu, v tem kotu hleva na slami smo spali in čakali ...« sta potrdili Fanika in Rezi Štih

Najstarejši pohodnik na 17 km dolgem pohodu je bil 84-letni Franc Bebar iz Cerovca. Sokrajana Janko in Miha sta ga postavila na »ogled«, na hlapca v rante. Zbrani na Telčah so ga z burnim ploskanjem pozdravili in mu čestitali za uspešen pohod pri teh letih. »Nasvidenje drugo leto,« se je poslovil in odhitel po golaž. F. Bebar se je udeležil tudi pohoda od Telč do Bučke 16. 7. 2005.

Občni zbor DIS KO Polšnik

Člani KO DIS Polšnik smo se dne 8. 5. 2005 zbrali na občnem zboru v gostilni Majcen na Polšniku. Prisotnih članov je bilo 68 ter vabljeni gostje iz Trbovelj, Radeč, Litije, predsednik in predstavniki KS Polšnik. Pozdravni govor je imel predsednik društva **Jožef Pograjec**, ki je tudi predlagal enominutni molk za člane, umrle v letu 2004. Kljub temu, da smo ena izmed organizacij v manjšem kraju, se člani odbora trudimo, da pokrivamo vsak svoje področje v KS Polšnik in Konjšici. Le tako lahko pomagamo našim članom pri reševanju nerešenih problemov. Kar ne znamo in ne vemo, nam priskoči na pomoč DIS. Brez sodelovanja naših vodilnih pod vodstvom predsednice Ivice Žnidaršič tega prav gotovo ne bi zmogli. Naj omenim, da je bilo veliko energije vloženo pri sprejetju Zakona o zavarovanju in renti. Vodstvu DIS je to uspelo. Zato želimo, da se čim več izgnancev in njihovih potomcev včlani v društvo. Le tako bomo še bolj povezani. Bodimo složni in močni, kadar gre za obstoj česa koristnega. Naj navedem še nekaj statističnih podatkov: naše društvo šteje 99 članov; na novo vpisanih je 11, umrlo je 6 članov. Na glasilo Vestnik je naročenih 45 članov. Lansko leto smo obiskali in obdarili 18 starejših članov. Tega so se vsi razveselili. Želimo, da bi še naprej

organizirano potekalo izvajanje oskrbnih programov in storitev za bolne, osamele in invalidne člane DIS. Na občnem zboru je bilo podano izčrpno poročilo o delu društva ter o finančnem stanju. Podane so bile tudi informacije o uveljavljanju pravic po slovenskem, nemškem in avstrijskem zakonu. Predstavili smo tudi program za delo v letu 2005. Izvedene so bile tudi nadomestne volitve. Odločili smo se, da čim lepše proslavimo 60. obletnico vrnitve iz izgnanstva. Udeležili smo se proslave na rajhenburškem gradu. Na proslavi je sodeloval tudi naš praporščak s praporom, ki smo ga razvili v letu 2003. Na to proslavo nas je odšlo poln avtobus udeležencev. Po končani proslavi smo se odpravili še na izlet po Posavju. Obiskali smo turistično kmetijo Klenovšek-Grobelnik, Podvrh, Sevnico, kjer smo tudi imeli kosilo. Na kmetiji Horvat smo si ogledali razstavo kmečkih del ter se za konec ustavili še v vinotoču Celestina v Tržišču. Domov smo se vrnili z lepimi vtisi. Tako občni zbor kot tudi izlet smo izvedli v lastni režiji in se domenili, da se prihodnje leto spet snidemo.

Amalija Razpotnik

. Iz dejavnosti krajevnih organizacij DIS .

Praznovanje krajevnega praznika Čateža ob Savi in zborovanje izgnancev in beguncev

Krajevna skupnost Čatež ob Savi je 20. avgusta praznovala 750. obletnico imenovanja kraja Čatež in 60. obletnico vrnitve iz izgnanstva. Samo praznovanje je bilo povezano tudi z mašo, na povabilo katere se je odzval škof Andrej Glavan ter daroval mašo za vse pokojne izgnance in nas, ki živimo v svobodni Sloveniji. Svete maše so se udeležili tudi župniki drugih sosednjih župnij, predsedniki in praporščaki KO brežiške občine ter tako izkazali prisotnost vseh izgnancev.

Praznovanje se je nadaljevalo pri novem vaškem domu. Prisotne goste in izgnance so pozdravili predsednik KS Franc Oštrbenk, župan občine Brežice Ivan Molan, slavnostni govornik poslanec mag. Franc Žnidaršič, predsednica DIS Ivica Žnidaršič pa je za posebne uspehe in prizadevanja pri ohranjanju zgodovinskega spomina na izgon in begunstvo Slovencev podelila priznanja župniku g. Jožetu Pacu in predsednici KO Čatež ob Savi, Jožefi Stezinar.

Ob tej priložnosti je delegacija KO položila venec na spomenik izgnancev.

Pri kulturnem programu je sodeloval mešani pevski zbor Anton Kreč iz Čateža, pod vodstvom Ignaca Slakonje in Ljudske pevke Žejno. Prireditelj je vodil in povezoval Klemen Slakonja.

Dolžnost mi je, da se v imenu Odbora KO DIS Čatež ob Savi zahvalim vsem, ki so sodelovali in prisostvovali našemu prazniku ob obletnici srečne vrnitve v domovino.

Jožefa Stezinar

Mag. Franc Žnidaršič: Za vse nas, ki smo doživeli in preživeli tiste čase, je praznovanje vsakega leta darilo življenja, za naše potomce pa nauk za bodoče ravnanje

Dovolite mi, da vam čestitam ob častitljivi obletnici kraja, kajti 750 let ni kar tako, zato naj izrazim globoko spoštovanje do vseh krajanov, živijo v tem prijaznem kraju. Hkrati želim izraziti svoje občudovanje do izgnank in izgnancev, ki ste se zbrali kljub bridki usodi, ki vas je doletela, in trpljenju v tistem času. Tukaj smo v dokaz trdoživosti in sposobnosti naroda, ki že od nekdaj kljubuje stoletnim poizkusom, da bi ga zatrli. Ne samo da smo preživeli, živimo v svoji svobodni in demokratični državi in vztrajno gradimo prihodnost, ki naj bo jamstvo, da se tudi v prihodnje ne bi kot narod izgubili ali utonili v združeni Evropi ali v drugem vedno bolj narodnostno pestrem svetu.

Praznovanje 60. obletnice vrnitve iz izgnanstva tukaj v vašem kraju ni samo spomin na srečno vrnitev, pač pa kaže na interes, da se spomin na težke dni okupacije ohranja. Izgnanci in druge žrtve vojnega nasilja ne mislimo pozabiti na razkosanje Slovenije in tragedijo izгона Slovencev v letih 1941 do 1945 in tega, da bivša skupna država vsa leta po drugi svetovni vojni ni storila za žrtve vojnega nasilja nič.

Še več! Do danes ni bilo poskrbljeno, da bi okupatorske države poplačale vsaj vojno škodo na premoženju oškodovancev, če že mrtvih ni mogoče obuditi, niti njihovih življenj plačati, četudi v zlatu.

Šele nova samostojna država je našla dovolj moči in odgovornosti do žrtev vojnega nasilja, pri čemer je bila odločilnega pomena ustanovitev DIS-a, ki je odigral ključno vlogo pri zahtevi in pripravi prvega zakona o žrtvah vojnega nasilja. V letih po osamosvojitvi je malokdo verjel, da bo kaj iz tega, saj so urejanju statusa in pravic žrtev vojnega nasilja mnogi nasprotovali. Prejšnje in

oblasti v samostojni državi, niso pozabile samo na vojno odškodnino, da bi jo izterjale, pač pa celo na dejstvo, da smo redka država, ki z Republiko Nemčijo ni sklenila mirovne pogodbe!

Vsaka država je dolžna skrbeti za svoje interese, le naša se dela, kakor da bi bilo približno 6 milijard US dolarjev nemškega dolga (brez obresti) mačji kašelj, za katerega smo kupili dobre odnose in podporo pri osamosvajanju ter vključevanju v evroatlantske povezave.

Morda bo pomagalo, da je še vlada Janeza Drnovška sprejela stališče, da dogovor z Nemčijo ni zaključen in da je dolg do državljanov zato še vedno odprt. Medresorska komisija, ki jo usmerja ministrstvo za pravosodje, vendarle nadaljuje delo pri pripravi nadaljnjih korakov za reševanje vprašanj vojne škode.

Če država ne zna, ne želi ali si ne upa izterjati dolga, potem naj sama plača, v takem primeru bi plačali vsi, kar je še vedno bolj pravično, kakor da bi dobre odnose z Nemci plačali samo oškodovanci, ki so zaradi vojne zgubili večino ali vse svoje premoženje.

Vseeno je treba poudariti, da je država Slovenija vendarle uresničila vsaj status ŽVN in pravice, ki iz tega izhajajo.

DIS s svojo vrhunsko organizacijo in sposobnim vodstvom z vsemi svojimi člani varuje in bdi nad pridobljenimi pravicami, hkrati pa povezuje ljudi enakih usod, da bi lažje skupaj živeli in si pomagali na stara leta, ki neusmiljeno pritiskajo na nas in redčijo naše vrste.

Za nas, ki smo doživeli in preživeli tiste čase, je praznovanje vsakega leta od tedaj dalje darilo življenja, za naše potomce pa nauk za bodoče ravnanje. Nazadnje še nekaj besed o današnjem času!

Hvala vam za glasove, ki ste jih prispevali stranki DeSUS, katere poslanec sem postal že drugič. V imenu stranke sem v tem mandatu vložil zakon o spremembi PIZ, da bi zaustavili padanje pokojnin v primerjavi s plačami, da bi zvišali letni dodatek in da bi v naslednjih letih pridobili pravico do dela pokojnine umrlega zakonca tudi tisti, ki imajo nadpovprečno pokojnino. Naša stranka je v tem smislu uspešno prepričati vladno koalicijo za spremembe, ki so že obrodile sadove, saj je bil zakon v tem smislu 15. 7. letos sprejet. Letni dodatek bo zato že v tem letu višji za 8261 SIT, usklajevanje pokojnin po novem pa bo veljalo od 1. oktobra dalje. En razlog več za praznovanje in mnogo razlogov več, da vsi upokojeanci v prihodnje podpirate svojo stranko, ki dela za vas kljub temu, da svoje glasove na volitvah razdelite predvsem vsem drugim, ki svojih obljub niso uresničili.

Pred nami so novi izzivi boja za zdravstvene pravice in solidarno zdravstveno zavarovanje, za dograditev kapacitet v domovih za starejše, napor za uresničitev programov za starejše, kjer je pomoč na domu ena od pomembnejših nalog.

Pred nami je naloga ohraniti socialno državo, ne tako, da bi zmanjševali pravice, pač pa tako, da bi manj govorili in več delali ter ustvarili novo vrednost, ki bo omogočila dostojno življenje zaposlenim in zaslužno pokojnino starejšim.

To govorim zato, ker se neupravičeno poizkušajo načeti odnosi med generacijami, mladi ekonomisti pa napovedujejo temno prihodnost, ne da bi svojo kreativnost

Od leve proti desni: Jožica Stezinar, Franc Balon, Franc Vučajnk, Emilija Držanič, mag. Franc Žnidaršič (slavnostni govornik) in Alojz Kramar. (Foto: Žn.)

in sposobnosti pokazali pri reševanju gospodarstva, nezaposlenosti ali pri iskanju rešitev na področju energetike ter drugod.

Dosedanje generacije so si svoje pokojnine in socialno državo ustvarile s težkim delom, s plačanimi prispevki, v mnogo težjih pogojih, in to brez očitkov komurkoli, pa je bilo tudi takrat treba plačevati pokojnine, zdravstvo, socialo, številne prispevke in davke. Zato o teh pravicah ni mogoče barantati, pa je treba manjkajoča sredstva zagotoviti. Mi bomo storili vse, kar bo v naših močeh. Tudi za zakon o materialni odškodnini, saj je zahteva po nadaljevanju delovanja medresorske komisije zapisana na našo zahtevo.

Tudi amandma k ZŽVN, ki sem ga obljubil na zadnjem srečanju tukaj, nisem

pozabil. **Spremembe glede otrok, rojenih po 15. 2. 1945, bom skušal spraviti že v predlog sprememb, sicer bom v DZ vložil amandma.** Usoda rešitve je na koncu pogosto odvisna od drugih. En poslanec ne more sam storiti veliko, sem pa eden tistih, ki drži besedo, in tudi sedaj jo bom. Ne zavidajte ne oblasti ne oblastnikom, ne hudujte se! Oblast je namreč minljiva, ljudje pa ostanejo. Če gre kaj narobe, se da popraviti le na naslednjih volitvah! Tega se moramo zavedati vsi, vsak dan in povsod. Le tako bo imela demokracija svoj smisel in na koncu korist za vse nas. Želim vam vse dobro!

mag. Franc Žnidaršič,
poslanec DZ

KO DIS Murska Sobota na izletu

Letos smo se odločili organizirati enodnevni izlet na Gorenjsko. Tako smo se 11. maja 2005 ob šestih zjutraj odpeljali iz Murske Sobotice proti Gorenjski.

Kot vsakokrat je tudi letos izletnike pozdravila predsednica KO DIS Jožica Maršik in jim zaželele prijetno druženje. Za boljše počutje med potovanjem so poskrbeli marljivi člani društva.

Ker je naše društvo številčno majhno, se nam vsakokrat radi pridružijo tudi nečlani. Veseli smo njihove prisotnosti.

Najprej smo si ogledali »malo katedralo« na Brezjah.

Nato smo se odpeljali na Bled, vedno zanimiv, prijeten in privlačen kraj. Kot smo se poučili med potjo, so bili prvi obiskovalci Bleda romarji, ki so romali k Mariji na Otoku. Čeprav so vozile pletnje na otok, se nihče od naših ni odločil za obisk cerkvice

na otoku. Morda nobenemu ni bilo treba pozvoniti, da bi se mu izpolnile skrite želje. Poiskali pa smo najkrajšo pot v primerno restavracijo, da bi pokusili poznane blejske »kremšnite«. Kadar si na Bledu, se jim ne moreš odreči, kljub preveliki količini sladkorja v krvi. Šele nato smo se lahko sprehodili ob jezeru ter občudovali otok sredi jezera in na drugi strani grad, zidan na skali sivi, ki pa je bil za nas previsoko. Po kosilu smo odbrzeli v Volčji Potok, saj tudi naše oči rade vidijo kaj lepega, prijetnega in koristnega. Imeli smo srečo, da so nekatere vrste tulipanov še prav lepo cvetele. Razbremenjeni enoličnega vsakdana smo se v zgodnjih večernih urah srečno vrnili. Na koncu smo bili vsi edini v tem, da gre zahvala članom odbora, da so pripravili tako prijetno potovanje.

Dr. Franc Planinc

Z izleta, ki ga je organiziral KO DIS Murska Sobota.

. Iz dejavnosti krajevnih organizacij DIS .

Zgodovinski spomini in razvitje prapora v KO DIS Raka

Kljub temu, da je navada organizirati občne zборе DIS v prvi polovici leta, smo imeli na Raki naš zbor v začetku avgusta. Vzrok za to je bil, da smo na Raki letos prvič praznovali krajevni praznik. V KS smo se dogovorili, da bo naš zbor del tega krajevnega praznovanja. Prav zato smo občni zbor organizirali in izvedli malo drugače kot običajno.

Naše druženje, imeli smo ga 14. avgusta, smo začeli v telovadnici OŠ Raka, ki je bila temu primerno urejena, z zastavami in cvetjem.

Potekalo je v treh delih.

V prvem smo se spomnili tistih težkih časov, ko se je okupator odločil, da našo deželo »naredi nemško« in zato Slovence izžene in prežene z domov. Na spomeniku na Raki piše, da je bilo od tod izgnanih okoli 2550 ljudi, kar je bilo takrat 97 % prebivalcev. Doma je ostalo le 74 prebivalcev oziroma 23 družin. To so bili: volksdojčerci 6, pomožna policija 26, poštarji 6, cestarji 6, zdravstveno osebje 3, viničarji 22, rudarji 3 in zaposleni pri gradnji letališča 6.

Vsi drugi so bili izgnani v razne kraje Nemčije, Srbije, Hrvaške...

Trpljenja naših ljudi v izgnanstvu in pregnanstvu ni treba posebej opisovati, vsi vemo kaj so doživljali naši člani, ki tega ne bodo mogli nikdar pozabiti.

Nato smo razpravljali o delu našega društva, finančnem poslovanju in analizirali kadrovske zasedbe vodstva društva. Odločili

smo se za nekaj sprememb in izvolili novo predsednico društva KO DIS Raka. Izbrali smo **Anico Žabkar**, ki v društvu sodeluje vse od ustanovitve KO DIS Raka in dobro pozna njegovo delo. Zbor ji je zaželel mnogo uspehov pri delu.

Zatem nam je spregovorila prof. Ivica Žnidaršič, predsednica DIS, nas s toplimi besedami pozdravila in nas seznani o delu in nadaljnjih načrtih DIS. Za dolgoletno uspešno delo v KO DIS Raka je **Anton Gabrič** in **Marjanu Molanu** izročila pohvali DIS.

Zbrane so pozdravili tudi predsedniki sosednjih KO DIS in predsednik KS Raka Alojz Kerin.

V tretjem delu pa smo slavnostno razvili društveni prapor in ga izročili praporščaku Alojzu Povšetju. Na lanskem občnem zboru smo v načrt dela namreč zapisali, da bomo v letu 2005 nabavili in razvili prapor, ki naj bi nas spremljal na praznovanjih in proslavah ter na žalost tudi ob tistih žalostnih dogodkih, ko se zmanjša število naših članov.

Naš slavnostni zbor sta z domovinskimi pesmimi čustveno in ganljivo obogatila pevski zbor Društva upokojencev Raka Rožmarin in recitatorka Justina Molan, domačo zgodovino in tragedijo izgnanstva pa je predstavil predsednik KO DIS, Marjan Molan.

Druženje smo zaključili ob dobri hrani in kapljici na prireditvenem prostoru, kjer je potekal zabavni del krajevnega praznika.

Marjan Molan, KO DIS Raka

Na občnem zboru in razvitju prapora KO DIS Raka se je zbralo veliko izgnancev in beguncev (14. 8. 2005, foto: J. Pintarič)

Zahvala

Rada bi se zahvalila vsem, ki so pripomogli, da je 3. pohod od Murenc do Telč tako lepo uspel. Iskrena hvala govornikom, nastopajočim učencem in njihovim mentorjem.

Posebna zahvala vsem tistim, ki ste nam na tem pohodu pripravili dobrote iz peči, pijačo in sadje. Prisrčna zahvala predsednici prof. Ivici Žnidaršič in IO DIS za finančno pomoč pri organizaciji pohoda. Hvala vsem pohodnikom, ki s svojo prisotnostjo na pohodu potrjujete, da se spomini na težka, huda leta ne smejo nikoli pozabiti.

Želimo vam veliko prijetnih dni in zopet na svidenje zadnjo soboto v aprilu 2006!

Organizator KO DIS Šentjanž in Krmelj-Tržišče
Rezka Repovž

Janez Palčič na začetku pohoda predstavlja pot, ki jo bodo prehodili v okolici Hrušice. (Foto: J. Robič)

Občni zbor KO DIS Studenec pri Sevnici

Občni zbor je vodil **Jože Žibert**, predsednik KO DIS Studenec, in pozdravil vse navzoče. Posebno pa je pozdravil predsednico Ivico Žnidaršič, da si je vzela dragoceni čas in prišla k njim na Studenec; pozdravil je vse predse-dnike sosednjih krajevnih organizacij, in to iz Sevnice, Boštanja, Bučke in Rake. Pozdravil je še Janeza Blasa in novinarja Franca Pavkoviča.

Predsednik KO DIS Jože Žibert je v govoru orisal zgodovinske podatke iz druge svetovne vojne in opisal svoje doživljanje in trpljenje v taborišču in zaporu in med drugim dejal:

»Izgorn se je v naših krajih začel v novembru 1941. Okrog 1560 oseb iz takratne naše občine so odpeljali v Rajhenburg 6. in 7. novembra. Doma je ostalo samo 5 družin, od katerih je bil kateri član zaposlen. Nekaj malega jih je zbežalo proti Škocjanu in Novemu mestu.

V Nemčiji se je začel štiriletni križev pot. Hudo trpljenje in lakota. Jaz sem bil v dveh lagerjih: v Dresdnu in nato prestavljen v lager Reute-Ravensburg. Ljudje so me izvolili za zastopnika taboriščnikov.

Par dni pred koncem vojne je dal lagerfirer požgati ves lagerski arhiv in vso dokumentacijo. To vam lahko zdaj potrdi Janez Blas, ki je sam moral pomagati nositi arhiv na kurišče. Taboriščniki in Francozi so me postavili za vodjo lagerja in tako sem sestavil in naredil nov register nas taboriščnikov. Ta register vam lahko sedaj tudi pokažem. Kdor želi, si ga lahko tu ob koncu srečanja ogleda.

Tudi domov sem srečno pripeljal kot transportni vođa vse ljudi iz tega taborišča v bazo Brežice, in to 3. 9. 1945.

Doma nismo bili nič kaj z veseljem sprejeti. Celih 50 let nam niso dali vojne odškodnine.

Šele z ustanovitvijo Društva izgnancev Slovenije se je zadeva premaknila. Naša predsednica Ivica je zbrala in objavila veliko podatkov o popisu in ocenah vojne škode in številne argumente za uresničevanje naših pravic.

Dne 9. 6. 1991 je bil sklican ustanovni zbor društva izgnancev – žrtev vojnega nasilja v Rajhenburgu in na tem zboru je bilo to društvo ustanovljeno. Tam je bilo poudarjeno, da bi se naj po vseh krajevnih skupnostih in občinah ustanovila ta društva.

Prva KO DIS je bila ustanovljena na Bučki 1. novembra 1991. Bil sem tedaj na Bučki. Tudi jaz sem začel v tem letu zbirati prijavnice in smo imeli s pomočjo naše predsednice Ivice že 9. februarja 1992 ustanovni občni zbor KO DIS Studenec.

Pri ustanavljanju društva je bilo sprva zelo težavno, ker so se nekateri le posmehovali, češ da iz tega ne bo nič. Da mlatimo prazno slamo. Toda slama ni bila prazna. Zaorali smo ledino, ki je bogato obrodila. Dosegli smo več, kot smo mislili. Bilo je trdo delo, naša predsednica Ivica se je cele dneve in noči trudila in delala samo za dobrobit našega društva. Njej smo zelo, zelo hvaležni. Zahvaliti se moram tudi našim poverjenikom in tudi vam, člani, da upoštevate naše predloge in navodila.

Imamo vsakoletne občne zборе. Do sedaj smo imeli 53 sej. Vse seje ima Upravni in Nadzorni odbor vedno skupaj. Udeležujemo se vseh proslav, seminarjev in raznih večjih prireditev, ki jih organizira DIS. Dobro smo o vsem informirani tudi preko Vestnika DIS, ki redno izhaja,« je še dodal Jože Žibert in pred zaključkom zbora predsednici DIS izročil register imen slovenskih izgnancev v taborišču Reute-Ravensburg.

Janez Blas

Predsednik KO DIS Jože Žibert izroča predsednici DIS originalen seznam Slovencev, ki so bili v izgnanskem taborišču Reute-Ravensburg (4. 9. 2005 na Studencu pri Sevnici). (Foto: Franci Pavkovič)

Naj temni dogodki iz časov okupacije nikoli ne utonejo v pozabo

Letošnje dogodke ob 60-letnici vrnitve Slovencev iz izgnanstva in begunstva so obeležili tudi pri DIS - krajevni organizaciji Jesenice. Glavno dogajanje je bilo na Hrušici. Tam so se domačini spomnili težkih dogodkov iz časov okupacije. 17. julija leta 1942 so okupatorji iz tega kraja predvsem v razna taborišča izgnali več kot 200 prebivalcev. Za tiste, ki so preživeli trpljenje in strahote, se je pred 60 leti začelo novo življenje, ki so ga ob povratku zajeli s polnimi pljuči. Da temni dogodki ne bi šli nikoli v pozabo in v spomin vsem žrtvam so na pobudo **Janeza Palčiča**, ki je takrat kot 16-letni fant moral zapustiti domači prag, organizirali prvi pohod mimo

spominskih obeležij in drugih krajev, ki so povezani z okupacijo in narodno-osvobodilnim bojem na Hrušici. Pred odhodom jih je pozdravil predsednik DIS Jesenice **Mirko Razingar**, ki poudaril pomen spominjanja na te dogodke.

Poleg pohoda so se na Hrušici na spominski komemoraciji spomnili 45 ustreljenih talcev leta 1942 na Belem polju.

Janez Palčič je letošnji 60-letnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva posvetil tudi razstavo značk v dvorani Kulturnega doma na Hrušici. Že 40 let je vnet zbiralec, njegove bogate vitrine pa sedaj krasi že 17.845 značk.

Janko Rabič

. Jubilanti . Jubilanti . Jubilanti . Jubilanti .

90 let Vere Tramšek – Ormož

Nedolgo tega je svoj 90. rojstni dan praznovala naša članica Vera Tramšek. Izredno mladostna, čila in zdrava naju je z blagajničarko Slavico pričakala na Ptuju, kjer trenutno biva pri svoji hčerki in zetu, drugače pa večji del svojega življenja preživi pri sinu Miroslavu in snahi Lizi v Miklavžu pri Ormožu. Kot se spodobi ob taki priložnosti in slovesnem trenutku, smo slavljenki izkazali primerno pozornost s škatlico bombonov in primernim šopkom. Ni manjkal niti kratek priložnostni nagovor predsednika krajevne organizacije, voščilo ob visokem jubileju in želja za nadaljnja krepka leta.

Kot je ob taki priložnosti navada, je pogovor stekel tudi v čase, ko je moral njen pokojni mož zbežati pred okupatorjem, sama pa je s sinom morala v letu 1942 v begunstvo, kjer se je rodil tudi drugi sin. Begunstvo se je pričelo v Donjih Matijancih, od tam so se preselili v Varaždin, svoboda pa je družina pričakala v Vinici in se maja vrnila v domači kraj. Ob slovesu smo si prav pristrčno še enkrat segli v roko, slavljenki zaželeli še mnogo zdravih in srečnih let in še enkrat nazdravili z dobro štajersko kapljico.

*Predsednik KO Ormož
Vladimir Kovačič*

Predsednik in blagajničarka KO izročata slavljenki (levo) skromen šopek rož.

Dvojna zlata poroka

Pred nedavnim sta pred istim cerkvenim oltarjem v Pišecah sklenila »zlato poroko« kar dva para: sestra Olga roj. Zevnik in njen mož Miha Leskovšek ter njen brat Franc Zevnik in žena Marija roj. Pečnik. Zakonski zvezi sta para sklenila že davnega leta 1955. Tej častitljivi slavnosti zlatoporočencev se je pridružilo tudi njihovih osem sester in bratov z ženami in možmi. Težko bi sedaj našli tako številne družine. Naj dodam, da so se svatbe udeležili še njihovi otroci z zakonskimi partnerji, vnuki, sosedje in prijatelji. Kaj vse je ta trdni rod prestal v minulih letih življenja, bi lahko napisali debelo knjigo,

saj so prav zlatoporočenci, njihove sestre in bratje s svojimi tedaj še živečimi starši morali leta 1941 zapustiti svoje kmetije in s skromnimi culami oditi v izgnanstvo. Okusili so vse grozote krute vojne v veri, da bo prišel čas, ko se bodo lahko vrnili domov. To upanje jim je pomagalo, da so prestali vse trpljenje in se izmučeni ter sestradani leta 1945 res vrnili v domovino, kjer pa so našli opustošene domove. Treba je bilo začeti znova... Vsi, ki jih imamo radi, pa zlatoporočencem želimo še obilo trdnega zdravja.

Miroslava Podgoršek

Dvojni zlati poroki Olge in Mihe Leskovška ter Franca in Marije Zevnik

Stoti rojstni dan Ane Macur

Življenje je knjiga, ki se piše za vsakega posameznika. Tako se je pred stotimi leti začela pisati knjiga življenja Ane Macur, ki je 9. julija 2005 skupaj s sorodniki in prijatelji proslavila visok jubilej, 100 let svojega življenja, in z njimi nazdravila, zapela in celo zaplesala. Ana Macur se je rodila 10. julija 1905. leta v kmečki družini Zimšek v vasi Brezovec nad Poljem ob Sotli, kjer je preživljala otroška leta s svojimi brati in sestrami. Starši so jo vzgojili v delavno, pošteno in skromno, kakršna je ostala vse življenje. Otroška leta so hitro minila in prišel je trenutek, ko je spoznala življenjskega sopotnika Antona Macurja. Ko sta se poročila, je zapustila rodno vasico Brezovec in se preselila v Prelasko, kjer sta si ustvarila novi dom. V zakonu so se jima rodile tri hčerke. Po rojstvu tretje se je pričela druga svetovna vojna in takrat je bila družina izgnana v nemško taborišče. Tu se jima je rodil še četrti otrok, sin Tone. Preživela je težke čase, saj je bilo treba vsak dan nahraniti štiri lačna otroška usta. Z ljubeznijo in skromnostjo je vse to zmogla v upanju, da bo tega kmalu konec. Ob vrnitvi iz izgnanstva na opustošeni dom v Prelaskem je vsa družina poprijela

za delo pri obnovi domačije, pa tudi delo na zemlji ni bilo nikomur neznanka. Leta so minevala, otroci so odrasčali in odšli v svet, si ustvarili družine, vendar niso nikoli pozabili na starše in rodno Prelasko. Dar, ki ga je Ana prejela od staršev, to je pridnost, delavnost, poštenost in skromnost, je prenašala na otroke, vnuke in pravnuke, ki ji sedaj ob vsakem trenutku stojijo ob strani. Na jesen svojega življenja se je Ana skupaj z najstarejšo hčerko Anico, ki je za njeno jesen življenja naredila, kar zmorejo le redki, preselila v Podčetrtek. Tukaj danes živi v slogi in medsebojni pomoči. Na svoje praznovanje je povabila sorodnike in prijatelje. Slavljenki je med prvimi čestital župan občine Podčetrtek Peter Misja. Sledila je čestitka predsednika KO DIS Polje ob Sotli – Buče Ivana Babiča. Ana pa je ob tem prešla še naziv častne članice društva. Ana je pri svojih stotih še tako čila, da je na praznovanju tudi zaplesala in uživala ob petju narodnih pesmi, ki jih je vedno rada prepevala in jih še danes rada poje. Vsi smo ji zaželeli na svidenje prihodnje leto na stoprvi obletnici.

Zapisala Ana Babič

Stoti rojstni dan Ane Macur. Čestitala sta ji predsednik in tajnica KO DIS Polje ob Sotli.

DOMOVINA ENA JE Ob 60. obletnici konca vojne

**Leto 1945:
O, pozdravljena,
nevesta,
naša domovina
zlata,
skoro bodo spet
odprta
k tebi nam izgnancem vrata!**

Ančka Salmič

Tako je vsa vzhičena zapisala preprosta kmečka žena pesnica pred šestdesetimi leti, na poti domov iz štiriletnega izgnanstva, na pragu izropane, izmučene in okrvavljene domovine. Petnajsti avgust je za nas krajane KS Dolenja vas pri Krškem pomemben in velik dan, saj praznujemo poleg Marijinega praznika tudi dan KS in spomin na vrnitev iz izgnanstva leta 1945. Kot vsako leto, smo se tudi

letos zbrali ob slovesno okrašenem vaškem obeležju, postavljenem pred desetimi leti, da se poklonimo spominu domačinov, ki so v vihri druge svetovne vojne širom po svetu izgubili svoje življenje. V spomin in slavo vsem žrtvam in v opomin nam in našim potomcem, da se ne bi nikoli nikjer na svetu kaj podobnega ponovilo. Takrat, pred šestdesetimi leti, še otroci, katerih začetek življenja je zaznamoval »čas brez pravljic«, danes pa že sivolasi, obogateni z življenjskimi preizkušnjami, poskušamo s pripovedovanjem spominov svojim otrokom in vnukom predstaviti ta kruti čas naše zgodovine. Obenem jim želimo privzgojiti domoljubno zavest, da bi znali ceniti vrednote, kot so svoboda, neodvisnost in mir, kar nam je danes dano živeti. Domovina ena je, njo, le njo, bom ljubil vekomaj... doni v naših srcih pesem, kot smo jo slišali na praznični dan.

*KO DIS Dolenja vas pri Krškem
Ana Vodeb*

IZVRŠNI
ODBOR
DRUŠTVA
IZGNANCEV
SLOVENIJE
1941–1945

Predsednica:
Ivica Žnidaršič, Ljubljana

Podpredsednika:
Jože Križančič, Ptuj
Janez Komljanec, Sl. Gradec

Člani:
Marjan Arh, Leskovec pri Krškem
Ivan Babič, Buče
Emilija Držanič, Brežice
Sabina Godnič, Komen
Tomaž Hočevár, Koper
Milan Jazbec, Ljubljana
Zdenka Kaplan, Novo mesto
Lojze Kranjc, Radovljica
Marija Kuhar, Brezovica/Lj.
Albin Pražnikar, Izlake
Alojz Rutar, Boštanj
Jožica Stezinar, Brežice
Anka Tominšek, Ljubljana
Malka Veler, Slovenska Bistrica
Franci Vidmar, Žalec
Alojz Voščun, Lendava
Davorin Zdovc, Maribor
Marija Žnidar, Kamnik

NADZORNI ODBOR

Mira Zalar, Maribor - predsednica
Janez Blas, Sevnica
Anton Žmavcar, Slovenska Bistrica

ČASTNO RAZSODIŠČE

Ivan Gole, Trebnje, predsednik
Inka Gorečan, Ljubljana
Olga Kamenov, Ljubljana
Jožef Pograjec, Polšnik
Stefanija Žalec, Ljubljana

VESTNIK

interno glasilo DIS

Za društvo:
Ivica Žnidaršič

Odgovorni urednik:
Jože Križančič

Lektorica:
Alenka Lokar Blatnik

Tisk:
Tiskarna Skušek

Naslov:
Društvo izgnancev Slovenije
1000 Ljubljana, Komenskega 7
telefon: 01 - 434 48 80
telefaks: 01 - 434 48 80
email: drustvoizgnancev@siol.net

Poslovni račun DIS:
02222-0010570920
Nova Ljubljanska banka

Umrlí člani Društva izgnancev Slovenije

KO DIS Ime in priimek	Datum rojstva	Datum smrti	KO DIS Ime in priimek	Datum rojstva	Datum smrti
KO DIS Ljubljana Moste-Polje			KO DIS Leskovec pri Krškem		
Marija ARH	06.01.1914	22.02.2004	Stanko ARH	18.07.1924	08.04.2005
Anton BAN	30.12.1923	04.01.2004	Alojz PIRC	03.12.1926	21.06.2005
Alojz BOH	14.01.1929	23.01.2004	Dominik PLANINC	03.08.1924	09.05.2005
Ciril BOLTA	22.04.1925	14.11.2004	Angela REP	27.05.1920	08.05.2005
Sonja BREZOVEC	21.04.1923	08.01.2004	Karolina STANIČ	16.10.1926	20.04.2005
Jožefa BUČAR	06.03.1926	17.03.2004	Frančiška VRHOVŠEK	28.07.1931	14.04.2005
Valentina GOLNAR	14.02.1941	29.07.2004	KO DIS Krško		
Jožefa HVALA	09.03.1924	05.07.2004	Jože HODNIK	10.02.1920	01.02.2005
Jože JUVAN	25.05.1921	14.01.2004	KO DIS Čatež ob Savi		
Jože KOZJEK	29.11.1936	12.02.2004	Stanislav BAŠKOVIČ	08.11.1924	05.02.2005
Viljem KREMŽAR	30.11.1914	18.11.2004	Ivan POTOKAR	25.12.1937	22.03.2005
Vincenc MALUS	06.07.1938	04.03.2004	Nada OREŠAR	03.10.1920	02.07.2005
Alojz MAROLT	02.07.1932	13.06.2004	Anton ŠOŠKO	08.06.1927	30.08.2005
Terezija MLAKAR	01.08.1923	16.01.2004	KO DIS Lenart		
Ana PAVLIHA	09.08.1915	14.03.2004	Olga ZEMLJIČ	28.11.1926	26.10.2004
Maksimiljan PRAŠNIKAR	13.10.1933	22.03.2004	Pavla ZORMAN	-	2004
Ana ROJŠEK	08.04.1923	17.01.2004	Stanislav LOVRENČIČ	28.03.1926	08.05.2005
Branko SMERKE	18.10.1925	21.03.2004	Marija DOMINKO	18.01.1923	19.08.2005
Irma STRUNČNIK	07.12.1914	22.06.2004	KO DIS Zagreb		
Ivana ŠIRCELJ	19.10.1918	24.02.2004	Marijan HORN	02.10.1922	20.06.2005
Vera ZOREC	03.01.1937	17.03.2004	KO DIS Polšnik		
Martin ŽUPEVC	04.09.1929	06.02.2004	Rafko ČOP	28.09.1943	28.05.2005
KO DIS Ljubljana Bežigrad			KO DIS Domžale		
Alfonz DEBELJAK	30.07.1912	05.04.2004	Mihael TOMELJ	26.03.1923	28.12.2004
Martin TRSTENJAK	29.10.1921	2004	KO DIS Kočevje		
Milka PLETERSKI	15.05.1925	01.07.2005	Marija PRIJATELJ	08.06.1910	17.06.2005
Marija GAVEZ	03.06.1938	01.09.2005	KO DIS Artiče		
Zoran JERIN	13.02.1925	12.02.2005	Jožef KRAMŽAR	06.10.1921	29.07.2005
Marija ŽABKAR	-	2005	Stanislav GORENC	30.05.1920	02.08.2005
Tatjana ZORN	27.11.1911	12.02.2005	Marjan VUČAJNK	05.12.1941	29.06.2005
Jožefa VENE	15.03.1922	05.02.2005	KO DIS Št. Jurij pod Kumom		
Viktor HORVATIČ	21.07.1940	14.04.2005	Martin ZUPANEC	29.10.1927	21.07.2005
KO DIS Ljubljana Šiška			KO DIS Tržič		
Mirko KODRIČ	15.11.1927	28.06.2005	Pija ČESEN	20.05.1923	22.06.2005
KO DIS Vič - Rudnik			Marija PATARIČ	03.09.1934	02.09.2005
Franc MEDVEŠČEK	18.08.1923	26.07.2005	KO DIS Slovenska Bistrica		
KO DIS Šentjanž			Leopoldina PREŠERN	01.11.1918	06.03.2005
Anton URBANČIČ	17.01.1909	20.05.2005	Angela WINKLER	20.04.1926	03.2005
Štefka KOVAČ	14.12.1931	08.06.2005	KO DIS Studenec		
Frančiška IZLAKAR	24.02.1918	07.07.2005	Leopold KRNC	17.08.1918	01.03.2005
KO DIS Trbovlje			Amalija RATAJC	20.03.1920	13.01.2005
Frančiška MAVRIČ	20.01.1927	16.12.2004	Vincencija JANKO	20.05.1910	04.05.2005
Cveto BEVC	14.01.1923	11.01.2005	Franc MAVRIČ	09.08.1918	18.05.2005
Rudolf BORIŠEK	07.04.1916	30.01.2005	Ana MLAKAR	30.12.1925	03.07.2005
Rajmund ROZMAN	26.08.1934	05.03.2005	Martin KUŠTRIN	01.06.1926	13.07.2005
Jakob VERK	13.07.1915	24.03.2005	KO DIS Boštanj		
Marija HALILOVIČ	24.02.1925	14.04.2005	Vera VRISK	26.09.1938	08.05.2005
Ivan NAGLIČ	15.05.1925	15.05.2005	Frančiška ZALAŠČEK	14.09.1921	10.06.2005
Valentin PRNAVER	11.02.1923	13.07.2005	KO DIS Nova Gorica		
KO DIS Radeče			Albin POLANC	16.12.1935	10.04.2004
Ferdinand GORENC	09.04.1941	10.07.2005	Mara SULIČ	01.04.1924	14.10.2004
Helena KUŽNIK	31.03.1926	25.07.2005	Anton ŠIROK	15.12.1936	-11.2004
Štefanija SIMONČIČ	16.11.1928	02.08.2005	Edvard ŠČUKOVT	05.04.1926	-11.2004
KO DIS Krška vas			Helena VIŽINTIN	18.01.1922	20.05.2005
Maks STERMECKI	1918	2005	Anica GRUDEN	22.07.1925	04.05.2005
Marija HORŽEN	1940	2005			
Jože JALOVEC	1933	2005			
Ana ŽOKALJ	1924	2005			
Ivan TOMŠE	1933	2005			
Vlado KOŽAR	1936	2005			
Anica KOŽAR	1940	2005			
Frančiška JALOVEC	1929	2005			

Pesem Marijana Horna

Bil je pesnik in pisatelj, eden od najbolj ustvarjalnih radioamaterjev na tem prostoru. Zadnji nastop je imel na letnem zboru KO DIS Zagreb 10. maja 2005, ko je govoril o vrnitvi iz izgnanstva in recitiral svoje štiri pesmi, posvečene vojnemu nasilju 1941-1945. Za ta dan je napisal tudi pesem Izgnanci, posvečeno 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva. Odhod v bolnišnico je odlagal, ker je želel osebno govoriti na zboru Krajevne organizacije DIS Zagreb. Ko sem ga obiskal v bolnišnici, me je vprašal: Kaj je novega, kaj piše Vestnik? To vprašanje je samo po sebi dokaz, kaj pomeni glasilo Vestnik DIS za nas izgnance. Mnogim izgnancem, ki živijo na Hrvaškem, je to tudi edini časopis na maternem jeziku. Hvaležni smo DIS, da nam redno pošilja Vestnik DIS. Marijan Horn je umrl 20. junija 2005.

Alojz Slavko Kramar
predsednik KO DIS Zagreb

IZGNANCI

Lastovke so se vrnile, saj je tu že mesec maj, z njimi zaživel je znova njihov in naš rojstni kraj.	Smo nasilno zapustili njive, polja, rodni krov, dan za dnem smo hrepeneli, da prišli bi spet domov.
Prišli smo nazaj izgnanci, ki izgnani smo bili v tuje kraje v širnem svetu, ker Slovenci smo bili.	Zdaj smo spet v domačem kraju. Srečni smo, ker smo doma, pozabili pa ne bomo nam storjenega gorja!

Marijan Horn